

HÖGSKOLAN I HALMSTAD
Sektionen för Ekonomi och Teknik
Magisterprogrammet revisor och bank 60hp

Ren eller oren revisionsberättelse

- En undersökning om revisorns träffsäkerhet i
konkursdrabbade gasellföretag 2006-2011

Magisteruppsats 15hp
Slutseminarium: 28 maj 2012

Författare:
Malin Antonsson 831016
Malin Borup 880622

Handledare:
Marita Blomkvist

Examinator:
Arne Söderbom

FÖRORD

Under uppsatstiden har vi fördjupat våra kunskaper inom revision. Arbetet med uppsatsen har varit intressant och vi har lagt mycket tid och energi på uppsatsen under våren. Under skrivandets gång har vi stött på både medgångar och tagit oss genom motgångar.

Vi vill tacka vår handledare Marita Blomkvist för hennes engagemang, vägledning och de kommentarer som hon bidragit med under uppsatstiden. Vi vill också tacka Lars Andersson som bidragit med sina kunskaper inom statistik och den vägledning som vi fått. Det sista tacket vill vi rikta till våra opponenter för de värdefulla kommentarer som de bidragit med under uppsatsskrivandet.

Halmstad 22 maj 2012

Malin Antonsson

Malin Borup

SAMMANFATTNING

Uppsatsens titel: Ren eller oren revisionsberättelse - En undersökning om revisorns träffsäkerhet i konkursdrabbade gasellföretag 2006-2011.

Uppsatsnivå: Magisteruppsats 15hp

Författare: Malin Antonsson och Malin Borup

Handledare: Marita Blomkvist

Problembakgrund: Gasellföretag har en snabb tillväxt under en kort tidsperiod men trots en snabb tillväxt försätts en del av företagen i konkurs efter att de erhållit utmärkelsen till gasellföretag. Tidigare forskning tyder på att revisorer som arbetar på en Big 4 revisionsbyrå är mer träffsäkra vid utgivandet av revisionsberättelser än de revisorer som arbetar på andra revisionsbyråer. Tidigare forskning visar också på att auktoriserade revisorer är mer träffsäkra vid utgivandet av revisionsberättelser än godkända revisorer.

Problemformulering: Vilken betydelse har typ av revisor för träffsäkerheten vid utgivandet av en oren sista revisionsberättelse till gasellföretag som försätts i konkurs?

Syfte: Syftet med arbetet är att kartlägga och förklara revisorns träffsäkerhet av den sista revisionsberättelsen i gasellföretag som försätts i konkurs. Vidare vill vi analysera vilken typ av revisor som är mest träffsäker vid utgivandet av en oren sista revisionsberättelsen till gasellföretag som försätts i konkurs.

Uppsatsens metod: En deduktiv ansats kommer ligga till grund för denna uppsats eftersom vi vill testa befintliga teorier för att sedan antingen förkasta eller acceptera hypoteser. Genom en kvantitativ metod kommer vi samla in sekundärdata till undersökningen.

Resultat: Vårt resultat visar att revisorns träffsäkerhet vid utgivandet av revisionsberättelser inte beror på vilken revisionsbyrå denne arbetar på eller vilken examensnivå revisorn uppnått. Det som istället kan ha betydelse för om ett konkursdrabbat gasellföretags sista revisionsberättelse blir ren eller oren är företagets soliditet.

Nyckelord: Gasellföretag, revision, revisionsberättelse, revisor, konkurs och Big 4.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INLEDNING.....	1
1.1. Bakgrund	1
1.2. Problemdiskussion.....	2
1.3. Problemformulering.....	5
1.4. Syfte.....	5
1.5. Uppsatsens disposition	5
2. UPPSATSENS METOD.....	6
2.1. Kunskapssyn	6
2.2. Angreppssätt	6
2.3. Tillvägagångssätt	7
2.4. Litteraturstudie.....	7
3. TEORETISK REFERENSRAM.....	9
3.1. Teoriöverblick	9
3.2. Gasellföretag.....	10
3.3. Revision	11
3.4. Revisionsberättelse	12
3.4.1. Ren revisionsberättelse	13
3.4.2. Oren revisionsberättelse.....	13
3.5. Revisionsbyråns storlek	15
3.6. Revisorn.....	16
3.7. Konkurs	18
3.7.1. Resultat från tidigare forskning som förklarar konkurs.....	18
3.8. Agentteorin	19
4. EMPIRISK METOD.....	21
4.1. Datainsamling och urval av företag.....	21
4.1.1. Tillvägagångssätt	21
4.1.2. Primär och sekundärdata.....	22
4.2. Kontrollvariabler	22
4.3. Statistisk analys	23
4.3.1. Tvärsnittsdata.....	24
4.3.2. Univariata analyser	24
4.3.3. Multivariata analyser	24
4.4. Residualanalys	25
4.5. Begränsningar och diskussioner kring våra val.....	26
4.6. Validitet och reliabilitet	27
5. EMPIRISKA RESULTAT OCH ANALYS.....	28

5.1. Univariat analys	28
5.2. Multivariat analys	34
5.2.1. Resultat från logistisk regression	34
5.2.2. Resultat från poolad regression.....	37
5.3. Analys och resultat av hypoteser	38
6. SLUTSATSER OCH FORTSATT FORSKNING	40
6.1. Slutsatser och forskningsbidrag	40
6.2. Förslag till fortsatt forskning	42
REFERENSLISTA.....	43
Bilaga 1 - Stabilitetstest.....	1

Tabellförteckning

<i>Tabell 4.1: Variabler.....</i>	23
<i>Tabell 5.1: När gasellföretagen har försatts i konkurs</i>	29
<i>Tabell 5.2: Revisionsberättelser och revisionsbyrå</i>	30
<i>Tabell 5.3: Revisionsberättelser och revisor.....</i>	30
<i>Tabell 5.4: Revisionsberättelse och nyckeltal</i>	32
<i>Tabell 5.5: Revisionsberättelse och bransch.....</i>	34
<i>Tabell 5.6: Logistiska regressioner över 2009 års konkurser</i>	35
<i>Tabell 5.7: Logistiska regressioner över 2010 års konkurser</i>	36
<i>Tabell 5.8: Poolad regression, 2009, 2010 och 2011</i>	37

Figurförteckning

<i>Figur 3.1: Studiens undersökningsmodell, egen bearbetning.....</i>	9
<i>Figur 5.1: Antal utsedda gasellföretag, 2006-2011</i>	28
<i>Figur 5.2: Efter hur lång tid inleddes konkursen.....</i>	31

1. INLEDNING

Detta kapitel inleds med bakgrunden till vårt problem och sedan förs en diskussion kring problemet. Detta mynnar sedan ut i vår problemformulering och en beskrivning av uppsatsens syfte. Kapitlet avslutas med en disposition över uppsatsen.

1.1. Bakgrund

Företag har behov av revision eftersom företagsledningarna kan ha incitament att förfina företagets redovisning och därmed behövs det någon som granskar företagets redovisning för att styrka dess tillförlitlighet och trovärdighet inför externa intressenter (Becker, Defond, Jiambalvo & Subramanyam, 1998; Watts & Zimmerman, 1986). Revision har förekommit sedan de antika grekerna för att undvika fel som kan uppstå på grund av mänskliga brister (Anonymous, 1962). Revision innebär att revisorn granskar, bedömer och uttalar sig om bland annat ett företags räkenskaper (Mautz & Sharaf, 1961). Pentland (1993) talar för att revision kan ses som en ritual som ger en föreställning om ordning och säkerhet i företagen. En revisor ska granska aktiebolagets årsredovisning, bokföring samt styrelsen och den verkställande direktörens förvaltning (ABL 9 kap. 3§).

I ÅrL (årsredovisningslagen) 2 kap. 4§ 1st. 1p. ska ett företag antas fortsätta bedriva sin verksamhet, den så kallade fortlevnadsprincipen också kallad going-concern principen och utifrån denna ska företaget upprätta en årsredovisning (FAR SRS, 2009). Revisorns uppgift är att utvärdera om det finns betydande tvivel om företagets förmåga att fortsätta bedriva verksamheten för en rimlig tid framöver, cirka ett år, revisorns arbetsuppgift är emellertid inte att förutse chanserna för företagets överlevnad (Geiger & Raghunandan, 2002; Geiger & Rama, 2006; Martens, Bruynseels, Baesens, Willekens & Vanthienen, 2008).

Förhållanden och händelser i företaget som kan tyda på att det finns tvivel för fortsatt drift är exempelvis negativ finansiell utveckling, betalningsförsummelser och icke-finansiella interna och externa frågor som exempelvis avser ett specifikt projekt (FAR SRS, 2009). Om det finns tvivel och osäkerhet angående företagets förmåga till fortlevnad ska revisorn uttala sig om det i revisionsberättelsen och detta gör revisorn genom att varna om going-concern och revisionsberättelsen som revisorn avger blir då oren (Martens et al., 2008). En revisor ska även avge en oren revisionsberättelse när ett företag exempelvis inte följer befintliga lagar och rekommendationer (Becker et al., 1998).

Revisorn ska på ett professionellt och oberoende sätt granska ett företags räkenskaper och se till att företagets räkenskaper avspeglar en så rättvisande bild som möjligt av företaget utifrån det material företaget tillgodoser revisorn med (FAR SRS, 2009). Revisorn ska sedan uttala sig om kvalitén på företagets finansiella rapportering (FAR SRS, 2010; Tagesson & Eriksson, 2011). Denna granskning ska vara så omfattande och ingående som god revisionssed kräver (FAR SRS, 2010). Om revisorn inte granskar ett företags årsredovisning finns det en ökad risk för att företagsägarna kan missbruka sin ställning och sina informationsfördelar och därmed handla i eget intresse istället för i de externa intressenternas (Tagesson & Eriksson,

2011). Genom granskningen skyddar revisorn de externa intressenterna och bidrar till en bra och förtroendefull relation (Tagesson & Eriksson, 2011). För att revisionen ska vara betydelsefull för externa intressenter gäller det att de har tilltro till revisorn och att denne både upptäcker och rapporterar fel i företagets redovisning (Watts & Zimmerman, 1986).

Det sista i revisionsprocessen är att revisorn undertecknar en revisionsberättelse som antingen är ren eller oren (Geiger & Raghunandan, 2002). När revisorn avger en ren revisionsberättelse tillstyrker denne att bolagsstämman fastställer balans- och resultaträkningen och beviljar styrelsen och den verkställande direktören ansvarsfrihet (Johansson, Häckner & Wallerstedt, 2005). Om revisorn istället dragit slutsatsen att det finns fel och brister i företagets finansiella rapporter ska revisorn anmärka på det i revisionsberättelsen och revisionsberättelsen blir då oren (Porter, Simon & Hatherly, 2008). Genom att revisorn undertecknar revisionsberättelsen skyddas företagets intressenter och det skapas ett förtroende mellan företaget och dess intressenter eftersom revisorns underskrift kvalitetssäkrar företagets redovisning (Colbert & Murray, 1999).

I Sverige var det en minskning i antalet företagskonkurser med 4 % mellan år 2010 och 2011, från 7103 till 6794 stycken (Upplysningscentralen, 2011). Trots att det ser ljust ut för svenska företag vad gäller tillväxttakten ökade antalet konkurser i januari 2011 med 1 % i jämförelse med januari året innan (ibid). Sett i Norden minskade företagskonkurserna 2010 med totalt 2 %, konkurserna minskade i Sverige, Norge och Finland medan de ökade i Danmark och på Island (ibid).

1.2. Problemdiskussion

Av Sveriges företag är 99,9 % SME-företag (små och medelstora företag) och dessa företag har 0-249 stycken anställda per företag (Ekonomifakta, 2012a, 2012b). SME-företagen är viktiga för Sveriges ekonomiska tillväxt, det vill säga BNP eftersom de representerar cirka 60 % av näringslivets bidrag till Sveriges BNP (ibid). De flesta gasellföretagen är SME-företag och detta innebär att gasellföretagen bidrar mycket till Sveriges ekonomiska tillväxt.

Den amerikanske forskaren David Birch är den person som myntade begreppet gasellföretag och han beskriver dem som snabbväxande företag (Dagens Industri, 2010). Ett gasellföretag är ett företag som under en kort tidsperiod har en snabb tillväxt (Canada, 1998). Dagens Industri utser varje år de snabbast växande företagen i Sverige till gasellföretag och detta gör de eftersom Sverige behöver tillväxt, genom Dagens Industris gasellutmärkelse ”triggas” fler företagare till att försöka öka sitt företags tillväxt och på så sätt ökar också tillväxten i Sverige (Dagens Industri, 2012). Av Sveriges gasellföretag är cirka 90 % verksamma inom branscherna; parti och detaljhandel, bygg, vvs, transport, metallego, reklam, renhållning och förvaltning (Berggren, Bergkvist & Dahlman, 2004).

Efter att ett företag har utsetts till gasellföretag innebär det inte att företaget behåller sin lönsamhet utan flera av de företag som blivit utsedda till gasellföretag har senare försatts i konkurs (Wettergrund, 2008). Gasellföretagen spås däremot ha en ljus framtid men för alla

företagen blir det inte som det förutspåts (Wettergrund, 2008). Från 2001 har antalet gasellföretag i Sverige halverats fram till 2004, från 1454 stycken till 754 stycken (Engman, 2006). Att gasellföretagen har halverats under dessa år beror på att gasellföretagen är beroende av konjunkturen menar Engman men vissa företag har även blivit så väletablerade att de inte längre räknas som gasellföretag och andra har slagits ut (ibid). Av de företag som utsågs till gaseller år 2001 har 19 stycken företag försatts i konkurs, detta tyder på att minst 5 % av gasellföretagen försatts i konkurs (Wettergrund, 2008).

År 2008 fanns det 1749 stycken gasellföretag i Sverige vilket är det högsta antalet som uppmätts, då skördade företagen frukten av den tidigare högkonjunkturen (Nilses, 2011a). Under 2008/2009 var gasellföretagen tvungna att kämpa extra mycket på grund av den rådande lågkonjunkturen och 2009 ökade gasellföretagens omsättning med cirka 30 %, även vinstmarginalerna förbättrades för gasellföretagen under detta år (Nilses, 2010). En undersökning som Dagens Industri gjorde tillsammans med UC visade att gasellföretagen i jämförelse med andra företag stod emot och klarade av finanskrisen och lågkonjunkturen bättre än andra företag (ibid). Författaren skriver vidare att år 2011 fanns det 624 stycken gasellföretag i Sverige och det är det lägsta antalet sedan Dagens Industri gjorde den första undersökningen år 2000 och totalt har antalet gasellföretag minskat med över 10 % (Nilses, 2011a).

Snabbväxande företag genererar oproportionerligt stor andel nya arbetstillfällen i jämförelse med företag som inte är snabbväxande (Henrekson & Johansson, 2010). På 1980-talet kom Birch fram till att det var gasellföretagen som skapade de flesta nya arbetstillfällena (Dagens Industri, 2010). Henrekson och Johansson (2010) kom i sin kvantitativa studie fram till att när anställningarna minskade i icke-gasellföretag under lågkonjunkturen ökade antalet anställningar i gasellföretagen. Ytterligare något som författarna kom fram till var att gasellföretagen till största del består av små företag men att det framförallt är de stora gasellföretagen som bidrar med de flesta arbetstillfällena. Gasellföretagen bidrar med värde till samhället exempelvis genom att skapa arbetstillfällen, cirka 14 000 personer har anställts i gasellföretagen under de tre senaste åren (Nilses, 2011b). Gasellföretagen har blivit färre efter finanskrisen och lågkonjunkturen, författaren argumenterar för att omvärldsfaktorer påverkar antalet gasellföretag men att tillväxten i slutändan hänger på de enskilda entreprenörerna eftersom de behöver en stark drivkraft för att lyckas med företagen. Oavsett om den allmänna ekonomin går upp eller ner kommer det alltid utses nya gasellföretag i hela Sverige och inom alla branscher (ibid).

I en studie visar det sig att svenska revisorer verkar vara mer fokuserade på innehållet i revisionen än användningen/nyttan av informationen (Öhman, Häckner, Jansson & Tschudi, 2006). Svenska revisorer lägger ner mer tid på att revidera det som kan verka vara betryggande för företaget istället för det som investerarna kan tycka vara intressant (Öhman et al., 2006). Ruiz-Barbadillo, Gómez-Aguilar, De Fuentes-Barbera och Garcia-Benau (2004) fann i sin studie att företag med en sämre ekonomi oftare får motta en going-concern varning än företag med en god ekonomi men de kom också fram till att det ges ut få going-concern varningar till företag med en sämre ekonomi som senare också försatts i konkurs. Detta kan

enligt författarna bero på att det är svårt för revisorer att bedöma om företag kommer att försättas i konkurs eller inte. Tidigare forskning tyder på att revisorer på Big 4¹ revisionsbyråer är mer träffsäkra när det kommer till att identifiera och ge ut en oren revisionsberättelse till företag som senare försätts i konkurs, tack vare att de har mer resurser att tillgå än andra revisionsbyråer (Davidson & Neu, 1993). Författarnas forskning visar på att Big 4 revisionsbyråer tillgodoser sina klienter med en högre kvalitet på revisionen. Resultatet från en studie gjord av Boone, Khurana och Raman (2010) tyder även det på att revisorer på Big 4 revisionsbyråer är mer träffsäkra vid utgivandet av revisionsberättelser än vad revisorer på andra revisionsbyråer är. En norsk studie visar att cirka 62 % av de konkursdrabbade företagen i Norge får motta en oren revisionsberättelse i form av en varning om fortlevnad i revisionsberättelse året innan de försätts i konkurs (Hope & Langli, 2010). Detta kan jämföras med att 40-50 % av de konkursdrabbade företagen i USA får motta en oren revisionsberättelse året innan de försätts i konkurs (ibid).

I en studie gjord på finska företag fann Niskanen, Karjalainen och Niskanen (2011) att revisionskvaliteten beror på vilken examensnivå som den granskande revisorn erhållit; godkänd eller auktoriserad revisor. Auktoriserade revisorer avger revisionsberättelser av högre kvalitet och är därmed mer träffsäkra vid utgivandet av ren eller oren revisionsberättelse och detta beror på att de har en högre kompetens men även på att de är mer oberoende från det reviderade företaget (Niskanen, Karjalainen, Niskanen, 2010). Tidigare forskning visar även på att finansiella nyckeltal kan användas för att förutspå om ett företag kommer att försättas i konkurs (Altman, 1968; Ohlson, 1980). I sin studie fann Altman (1986) att hans modell innehållande nyckeltalen: lönsamhet, likviditet och betalningsförmåga i 95 % av fallen kunde förutspå en konkurs.

Företagen som blivit utsedda till gasellföretag har erhållit en utmärkelse tack vare att företaget har haft en bra tillväxt, hur kommer det sig att företag som nyligen haft en bra tillväxt försätts i konkurs? Utifrån revisionen ska revisorn slutligen avge en ren eller oren revisionsberättelse. Tidigare forskning tyder på att auktoriserade revisorer och revisorer på Big 4 revisionsbyråer är mer träffsäkra när det kommer till utgivandet av oren revisionsberättelse till företag som försätts i konkurs. Att det blir rätt typ av revisionsberättelse är viktigt för både de intressenter som redan investerat kapital i företaget men även för de intressenter som planerar att investera i företaget. Vi ställer oss nu frågan om det har någon betydelse att den påskrivande revisorn arbetar på en Big 4 revisionsbyrå eller annan revisionsbyrå eller om revisorns examensnivå har någon betydelse för om de konkursdrabbade gasellföretagens sista revisionsberättelse blir oren? Detta leder oss in på vår problemformulering och vårt syfte.

¹ Big 4 är de fyra största revisionsbyråerna i världen och till dessa hör Ernst & Young, PwC, KPMG och Deloitte.

1.3. Problemformulering

Vilken betydelse har typ av revisor för träffsäkerheten vid utgivandet av en oren sista revisionsberättelse till gasellföretag som försätts i konkurs?

1.4. Syfte

Syftet med arbetet är att kartlägga och förklara revisorns träffsäkerhet av den sista revisionsberättelsen i gasellföretag som försätts i konkurs. Vidare vill vi analysera vilken typ av revisor som är mest träffsäker vid utgivandet av en oren sista revisionsberättelsen till gasellföretag som försätts i konkurs.

1.5. Uppsatsens disposition

Kapitel 2: Uppsatsens metod

I detta kapitel redogör vi för vilket synsätt vår uppsats utgår från och vidare beskrivs val av angreppssätt samt uppsatsens tillvägagångssätt. Kapitlet avslutas med en diskussion kring vårt val av litteratur.

Kapitel 3: Teoretisk referensram

I detta kapitel redovisar vi för forskning som är relevant för vårt ämnesområde. De tre ämnesområdena som kommer belysas är gasellföretag, revision och konkurs. Den teoretiska referensramen kommer ligga till grund för analysen av det empiriska materialet och som vidare leder till slutsatser. Kapitlet avslutas med vår undersökningsmodell.

Kapitel 4: Empirisk metod

Detta kapitel inleds med en beskrivning av urvalet av företag och hur vi gått tillväga vid insamling av data. Vidare ges en beskrivning över hur vår insamlade data kommer att analyseras. En diskussion förs även kring våra val av kontrollvariabler. Kapitlet avslutas med en diskussion kring uppsatsen giltighet och trovärdighet.

Kapitel 5: Empiriska resultat och analys

I detta kapitel kartlägger vi vår insamlade data och sedan ges en överskådlig beskrivning av den. Vidare i kapitlet analyserar vi datamaterialet med statistiska verktyg och kapitlet avslutas med en hypotesprövning.

Kapitel 6: Slutsatser och fortsatt forskning

I det avslutande kapitlet återkopplar vi till studiens syfte samt besvarar problemformuleringen. Uppsatsens slutsatser presenteras och kapitlet avslutas med att vi ger förslag till fortsatt forskning inom ämnet.

2. UPPSATSENS METOD

I detta kapitel redogör vi för vilket synsätt vår uppsats utgår från och vidare beskrivs val av angreppssätt samt uppsatsens tillvägagångssätt. Kapitlet avslutas med en diskussion kring vårt val av litteratur.

2.1. Kunskapssyn

Kunskapssynen kan förklaras i hur vår verklighet studeras och uppfattas (Johansson-Lindfors, 1993). Det finns två ytterligheter gällande kunskapssyn; positivism och hermeneutik (Jacobsen, 2002). Vår studie kommer att utgå från ett positivistiskt synsätt eftersom vi vill kartlägga och förklara revisorns träffsäkerhet av den sista revisionsberättelsen i gasellföretag som försatts i konkurs. Vidare vill vi analysera vilken typ av revisor som är mest träffsäker vid utgivandet av en oren sista revisionsberättelsen till gasellföretag som försatts i konkurs. Vi kommer sträva efter att granska gasellföretagens sista revisionsberättelse och årsredovisning på ett objektivet sätt, men vi är medvetna om att det är svårt att utföra undersökningen helt objektivet. Inom den positivistiska kunskapssynen studeras verkligheten med objektiva metoder och det är det generella som studeras (ibid). Positivismen utgår från att vetenskapliga teorier kan accepteras eller förkastas utifrån insamlad empiri (Bjereld, Demker & Hinnfors, 2009). Till skillnad från positivismen har hermeneutiken sin grund i att verkligheten är skapad av människor och människornas uppfattning om verkligheten måste studeras för att få kännedom om hur den fungerar (Jacobsen, 2002).

2.2. Angreppssätt

Den ansats som kommer att ligga till grund för vår undersökning är den deduktiva ansatsen eftersom vi redan har förkunskaper och har skaffat oss föreställningar kring ämnet. Att forskaren besitter goda förkunskaper kring ämnet är enligt Jacobsen (2002) viktigt vid en deduktiv ansats. I vår undersökning använder vi oss av befintliga teorier istället för att skapa ny teori. Vi testar sedan dessa befintliga teorier för att se om vi kan acceptera eller förkasta det statistiska sambandet mellan de konkursdrabbade gasellföretagens sista revisionsberättelse och typ av revisor. Vid hypotesprövning är den deduktiva ansatsen enligt Jacobsen (2002) bra att använda.

Den deduktiva ansatsen kan förklaras med att forskaren går från teori till empiri, den teori som forskaren har samlat in är till för att beskriva verkligheten, empirin (Bryman & Bell, 2005; Johansson-Lindfors, 1993). Jacobsen (2002) talar för att en deduktiv ansats är beskrivande och förklarande. Forskaren har vid en deduktiv ansats samlat på sig förväntningar och kommer enligt författaren inte att söka efter information utanför dessa förväntningar, vilket kan leda till att forskaren förbiser information som kan vara viktig för forskningen.

Det finns även en annan ansats för insamling av empiri, induktiv ansats (ibid). En induktiv ansats innebär att forskaren går från empiri till teori och denne går in med ett öppet synsätt och har därmed inte skaffat sig några föreställningar kring ämnet (Jacobsen, 2002; Johansson-

Lindfors, 1993). Denna ansats har fått kritik av moderna forskare eftersom det kan anses som omöjligt att helt sakna föreställningar kring ett ämne (Jacobsen, 2002).

2.3. Tillvägagångssätt

Genom en kvantitativ metod kommer vi samla in och studera konkursdrabbade gasellföretags sista revisionsberättelse och årsredovisning. Den data vi använder oss av i studien samlade vi in från Dagens Industri och Retriever Bolagsinfo och på så sätt är avståndet mellan oss och gasellföretagen samt dess revisor stort eftersom vi hämtat informationen direkt från en databas och inte från företaget. Holme och Solvang (1997) menar att den kvantitativa metoden ofta kännetecknas av att avståndet till uppgiftslämnaren är stort. Informationen i den kvantitativa metoden är enklare att behandla och tack vare detta kan forskaren använda sig av fler uppgiftslämnare (Jacobsen, 2002). Gasellföretag har utsetts sedan år 2000 men eftersom vi har begränsat med tid hade vi inte möjlighet att undersöka alla gasellföretag som försatts i konkurs sedan 2000 utan fick begränsa undersökningen till åren 2006-2011 vilket resulterade i 5975 gasellföretag. Den kvantitativa ansatsen används när en forskare vill beskriva en situation och dra generella slutsatser kring ett problem (Holme & Solvang, 1997). Den data som samlats in kring företagen består av siffror och kommer att behandlas med statistiska mätmetoder vilket Bryman och Bell (2005) talar för är vanligt vid en kvantitativ metod

Det andra tillvägagångssättet för insamling av data som kan används vid forskning är kvalitativ (Holme & Solvang, 1997). Denna metod används av forskare när de vill få information från en eller ett fåtal enheter och få en djupare förståelse kring en specifik situation (Jacobsen, 2002). Författaren talar för att denna typ av metod är tidskrävande och på grund av begränsad tid behandlas endast ett fåtal respondenter. När en kvalitativ metod används är forskaren däremot mottaglig och öppen för ny information under datainsamlingen (ibid).

En kvantitativ metod ger mer yttlig information än vad en kvalitativ metod gör men har oftare en högre extern giltighet (ibid). Bryman och Bell (2005) talar för att forskare vid en deduktiv ansats oftast använder sig av en kvantitativ metod eftersom det är teorier som forskaren vill testa. Hade vi istället gjort en kvalitativ undersökning hade vi fått en djupare förståelse kring en specifik situation exempelvis mer detaljerad information om varför gasellföretagen har försatts i konkurs.

2.4. Litteraturstudie

En viktig del i undersökningen är insamling av litteratur eftersom litteraturen påverkar hela undersökningen (Jacobsen, 2002). Förutom vår förkunskap i ämnet har vi även läst in oss ytterligare på ämnet för att finna användbar och väsentlig information som ligger till grund för undersökningens teoretiska referensram och analys. Vi har under inläsningen på ämnet använt oss av artiklar, vetenskapliga artiklar, statistik och böcker. Många av de vetenskapliga artiklar som vi använder oss av i denna undersökning är från andra länder men vi anser ändå att de är relevanta för undersökningen eftersom artiklarna handlar om det som vi vill undersöka men vi

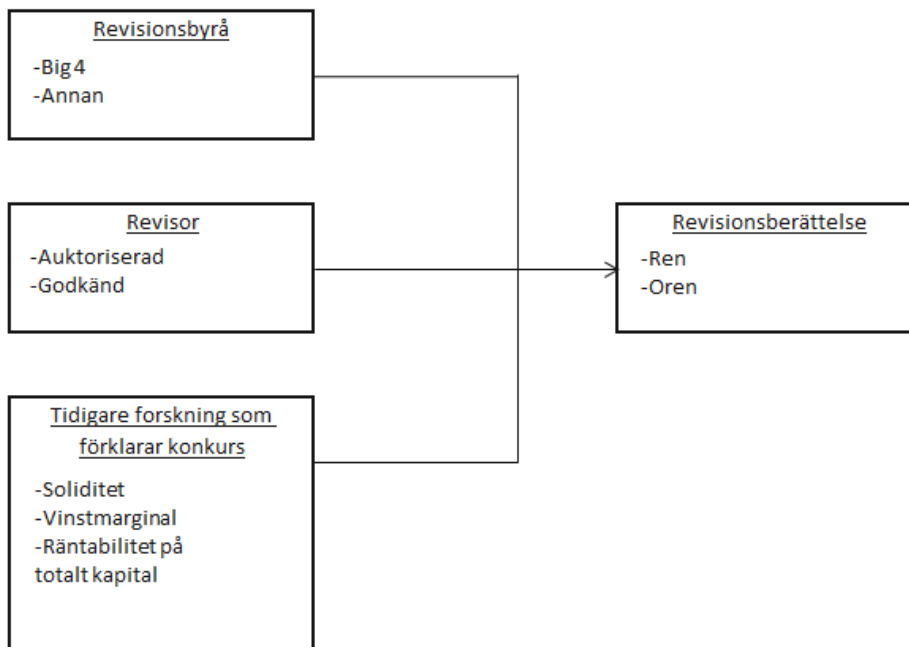
sätter in det i en annan kontext än originalstudien. De vetenskapliga artiklarna som vi har använt oss av är hämtade från databasen som Högskolan i Halmstad tillhandahåller, vidare har vi även sökt efter vetenskapliga artiklar i de databaser som Lunds Universitet och Göteborgs Universitet tillhandahåller. De sökord som vi mest frekvent har använt är: gazelle, bankruptcy, Big four, auditor, financial ratios.

3. TEORETISK REFERENS RAM

I detta kapitel redovisar vi för forskning som är relevant för vårt ämnesområde. De tre ämnesområdena som kommer belysas är gasellföretag, revision och konkurs. Den teoretiska referensramen kommer ligga till grund för analysen av det empiriska materialet och som vidare leder till slutsatser. Kapitlet avslutas med vår undersökningsmodell.

3.1. Teoriöverblick

En revisor kan arbeta på en Big 4 revisionsbyrå eller på en annan revisionsbyrå och kan ha två olika examensnivåer; auktoriserad eller godkänd revisor. Tidigare forskning tyder på att typ av revisor spelar roll för om företagets sista revisionsberättelse innan de försätts i konkurs blir ren eller oren. Forskning visar även på att nyckeltal kan användas för att förutspå om ett företag kommer att försättas i konkurs eller inte. Utifrån områdena revisionsberättelse, revisionsbyrå, revisor och tidigare forskning som förklarar konkurs har vi byggt upp våra hypoteser gällande revisorns träffsäkerhet vid utgivandet av den sista revisionsberättelsen till konkursdrabbade gasellföretag. Utifrån våra huvudområden har vi kommit fram till undersökningsmodellen som visas i figur 3.1. Typ av revisionsbyrå och typ av revisor påverkar om den sista revisionsberättelsen i ett konkursdrabbat gasellföretag blir ren eller oren. Tidigare forskning kring företagskonkurser visar på att nyckeltalen; soliditet, vinstmarginal och räntabilitet på totalt kapital kan förklara konkurser och därför har vi valt att också ha med dessa i vår undersökningsmodell.

Figur 3.1: Studiens undersökningsmodell, egen bearbetning

3.2. Gasellföretag

Som nämnts tidigare var det forskaren David Birch som myntade begreppet gaseller och han beskriver dem som snabbväxande företag (Dagens Industri, 2010), men trots en snabb tillväxt talar Birch (1979) för att de företag som har högst sannolikhet att erfara en stor förlust är de som precis har fått erfara en stor framgång. Birch beskriver ekonomin med tre djurfabler; elefanter, gaseller och möss (Dagens Industri, 2010). Elefanter är stora företag som hela tiden måste effektiviseras och därmed minskar arbetstillfällena i dessa företag (ibid). Möss är företag som varje dag arbetar för sin brödföda och de har inte som främsta mål att växa (ibid).

I Sverige utser Dagens Industri de snabbast växande företagen varje år och utnämner dessa till gasellföretag. Dagens Industri började utnämna företag till gasellföretag år 2000 och har sedan dess utsett över 7200 företag till gasellföretag (Kiepels, 2009). Ett företag behöver inte anmäla sig för att bli utsedda till gasellföretag eftersom Dagens Industri varje år gör datakörningar som sedan ligger till grund för gasellutmärkelsen (Dagens Industri, 2010). Men det kan finnas fall då företaget måste anmäla sig själv för att kunna ha möjlighet att bli utsedda till gasellföretag. Exempel på sådana fall är om verksamheter flyttas mellan olika bolag i en koncern, om räkenskapsåret är förlängt eller förkortat och om årsredovisningen är inskickad sent (ibid). Dagens Industri kan dock inte säkerställa att alla de företag som uppfyller kraven för att bli utsett till gasellföretag också blir utsedda (ibid). För att bli utsedd till gasellföretag har Dagens Industri satt upp kriterium som måste uppfyllas och det är företagens fyra senaste årsredovisningarna som granskas (Dagens Industri, 2012).

Kriterierna är:

- En omsättning som överstiger 10 miljoner kronor
- Minst tio anställda
- Offentliggjort minst fyra årsredovisningar
- Minst fördubblat sin omsättning, om man jämför det första och det senaste räkenskapsåret
- Ökat sin omsättning varje år de senaste tre åren
- Ett samlat rörelseresultat för de fyra räkenskapsåren som är positivt
- I allt väsentligt vuxit organiskt, inte genom förvärv eller fusioner
- Sunda finanser

Företagen som blir utsedda till gasellföretag får motta diplom och en gasellstatyett på gasellkonferenser som hålls i städer runt om i Sverige varje år (Dagens Industri, 2010). Sveriges supergasell koras även i slutet av varje år av Dagens Industri och denna utmärkelse går till det företag som under de tre senaste åren vuxit snabbast i Sverige (ibid).

Gasellföretagen är de företag som skapar flest nya arbetstillfällen (ibid). Cirka 167 000 arbetstillfällen har gasellföretagen skapat tillsammans vilket motsvarar ungefär en tredjedel av alla nya arbetstillfällen i Sverige (Kiepels, 2009). Dan Johansson som forskar om gasellföretag menar att det är en liten andel företag som står bakom alla dessa nya

arbetstillfällena (ibid). Johansson påvisar även att gasellföretagen har betydelse för Sveriges ekonomi, han menar att dessa företag är avgörande på lång sikt när det gäller att skapa tillväxt och arbetstillfällena (ibid). Att antalet utsedda gasellföretag sjönk mellan år 2008 och 2009 menar Johansson beror på lågkonjunkturen, trots att tidigare forskning visar på att gasellföretag fortsätter att växa även när det är lågkonjunktur (ibid). Fortsättningsvis talar Johansson för att gasellföretag står sig bra även i lågkonjunktur eftersom de har kraftiga tillväxtambitioner, bra affärsidéer och en bra affärsmodell som håller trots att det råder lågkonjunktur (ibid). Gasellföretagen brukar även historiskt sett klara lågkonjunkturer bättre än andra företag eftersom de hittar nya affärsidéer, nya marknader och nya kunder (Waikla, 2010). Gasellföretagen fortsätter att växa i lågkonjunktur genom att exempelvis erövra marknader som de ännu inte hunnit etablera sig på (ibid).

Branschen där det fanns flest gasellföretag år 2011 är inom företagstjänster och då inom bemanningsföretag, teletjänster och lokalvård (Nilsson, 2011a). Företagstjänstebanschen låg även i topp år 2010, på plats två kom it-branschen och på tredje plats kom vårdbranschen. De branscher som det finns minst antal gasellföretag är i handelsbranschen och i verkstadsindustribranschen (ibid). Gasellföretagen skapar många arbetstillfällena och detta är resultatet av att större företag outsourcar delar av sin verksamhet och därmed minskar sannolikt arbetstillfällena med fler antal arbeten hos de företag som outsourcar än vad gasellföretagen anställer (Berggren, Bergkvist & Dahlman, 2004). För att gasellföretag ska överleva på lång sikt talar författarna för att gasellföretagen tydligt måste särskilja sig från sina konkurrenter.

3.3. Revision

Revisorn har som uppgift att kvalitetssäkra ett företags redovisning och dessa kan delas in i tre områden; räkenskapsrelaterad revision, förvaltningsrelaterad revision och verksamhetsrelaterad revision (Öhman, 2006). Författaren beskriver de tre områdena på följande sätt: den *räkenskapsrelaterade revisionen* innebär att revisorn granskar och bedömer ett företags räkenskapers relevans, tillförlitlighet och jämförbarhet. Det som granskas och bedöms är framförallt poster i balansräkningen, resultaträkningen och dess noter. Exempel på vad revisorn granskar är hur värderingar gjorts av varulager, kundfordringar, materiella och immateriella tillgångar. För att revisorn ska kunna göra en bra granskning av detta krävs det att revisorn är väl insatt i de regler som gäller. I den *förvaltningsrelaterade revisionen* granskar och bedömer revisorn om företaget följer lagar, regler, direktiv och policys. Exempel på vad revisorn granskar är om företaget följer ABL (aktiebolagslagen) men också att de följer rutiner och föreskrifter som företaget satt upp internt. För att revisorn ska kunna göra en bra granskning krävs det att denne är väl insatt i de juridiska frågorna som avser denna granskning. I den *verksamhetsrelaterade revisionen* granskar och bedömer revisorn hur företaget drivs och om det görs effektivt och ändamålsenligt. Exempel på vad revisorn inriktar sig på är produktiviteten i företaget och den verkställande direktörens kommentarer i förvaltningsberättelsen. Att revisorn har förståelse för företagets verksamhet och branschen som företaget verkar i kan hjälpa denne att genomföra granskningen för den

verksamhetsrelaterade revisionen på ett tillräckligt sätt. Den verksamhetsrelaterade revisionen som görs är mindre inriktad på opartiska bedömningar än inom de andra två områdena.

Alla revisioner avslutas med en revisionsberättelse som revisorn upprättar och undertecknar. I revisionsberättelsen rapporterar revisorn om företaget har upprättat årsredovisningen i enlighet med ÅrL. I revisionsberättelsen ska även revisorn tillstyrka eller avstyrka om resultaträkningen och balansräkningen i företaget kan fastställas, om vinsten kan disponeras enligt förslaget i förvaltningsberättelsen och om styrelsen och den verkställande direktören kan beviljas ansvarsfrihet. Revisorn kan antingen lämna en ren eller en oren revisionsberättelse efter att denne har granskat företaget (FAR, 2006).

3.4. Revisionsberättelse

Revisionsberättelsen är det sista i revisionsprocessen och är den enda externa kommunikation som finns mellan revisorn och de externa intressenterna (Geiger & Raghunandan, 2002). Vilken typ av revisionsberättelse, ren eller oren, som kommer att avgas är det slutgiltiga beslutet i revisionsprocessen (ibid). Författarna menar att vilken typ av revisionsberättelse som blir upprättad är extra känslig i de fall där företagen riskerar att motta en oren revisionsberättelse eftersom det inte är något som uppskattas av klienten.

En revisionsberättelse ska innehålla uttalanden om huruvida bolagsstämman bör fastställa balans- och resultaträkningen, bör besluta om dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust enligt förslaget i förvaltningsberättelsen och om styrelsen och den verkställande direktören i förekommande fall har upprättat en förteckning över särskilda lån och säkerheter (FAR SRS, 2009). Om revisorn anser att balansräkningen och resultaträkningen inte bör fastställas skall revisorn anteckna det i revisionsberättelsen. Revisionsberättelsen skall även innehålla ett uttalande om huruvida styrelseledamöterna och den verkställande direktören bör beviljas ansvarsfrihet gentemot företaget. Om revisorn finner oegentligheter vid sin granskning av ett företags årsredovisning som orsakats av en styrelseledamot eller den verkställande direktören och som kan föranleda ersättningsskyldighet ska revisorn anmärka på det i revisionsberättelsen (ibid).

I revisionsberättelsen ska revisorn även anmärka på om styrelseledamöter eller den verkställande direktören har handlat i strid mot ABL eller någon annan tillämplig lag (ibid). Revisorn ska även anmärka på om bolaget inte har fullgjort sina skyldigheter att göra skatteavdrag enligt lag, anmälas för registrering enligt skattebetalningslagen, lämnat skattedeklaration enligt skattebetalningslagen eller om bolaget inte betalt skatter och avgifter i rätt tid (ibid). Revisorn har även som skyldighet att lämna upplysningar i revisionsberättelsen som aktieägarna bör känna till (ibid). Ett uttalande från revisorn huruvida årsredovisningen har upprättats enligt lag ska finnas med i revisionsberättelsen och i uttalandet ska det särskilt anges om årsredovisningen ger en rättvisande bild av företagets resultat och ställning och om bolagets förvaltningsberättelse överensstämmer med årsredovisningens övriga delar (ibid). Till sist ska även revisionsberättelsen vara undertecknad av revisorn och datum för när revisionen avslutades ska också anges (ibid).

Ett revisionsmisslyckande uppstår när en revisor i revisionsberättelsen inte varnar om att det inte står rätt till i företagets redovisning (Kaplan, Roush & Thorne, 2007). Detta kan vara ett resultat av att revisorn förbiser sitt professionella ansvar, att varna om företagets fortlevnad (ibid). Kostnaderna för dessa missar är enligt författarna inte bara att revisorn och den revisionsbyrå som denne arbetar för kan tappa i förtroende utan intressenterna exempelvis leverantörer och banker kan i vissa fall förlora kapital.

Informationen som ges i revisionsberättelsen är värdefull för företagets intressenter (Gómez-Guillamón, 2003). Vidare talar författaren om att informationen är viktig för exempelvis de intressenter som planerar att investera kapital i företaget och om revisionsberättelsen är oren väljer troligen inte de potentiella investerarna att satsa kapital i företaget. Informationen är även viktig för företagets andra intressenter och det är därmed viktigt att informationen som förmedlas i revisionsberättelsen både är värdefull och användbar (Gómez-Guillamón, 2003).

3.4.1. Ren revisionsberättelse

En revisionsberättelse som är utformad enligt standardutformningen är en ren revisionsberättelse. Om revisionsberättelsen är ren innebär det att företaget har följt god redovisningssed och lagar när de har upprättat årsredovisningen samt att den saknar andra anmärkningar (FAR, 2006). Om revisorn avger en ren revisionsberättelse innebär det att revisorn tillstyrker att bolagsstämman fastställer balans- och resultaträkningen samt beviljar styrelsen och den verkställande direktören ansvarsfrihet (FAR, 2006; Johansson et al., 2005). En ren revisionsberättelse avger revisorn om denne inte har hittat några väsentliga fel och/eller brister i företaget eller om företaget har rättat till bristerna och dessa inte var allvarliga (FAR, 2006).

För att revisorn ska kunna avge en ren revisionsberättelse måste denne ha samlat på sig och utvärderat tillräckligt med information som kan användas som underlag för den slutsats som revisorn senare ska dra om det granskade företagets finansiella rapporter (Farrugia & Baldacchino, 2005; Porter et al., 2008). Rapporterna ska ge en rättvisande bild av bolagets tillstånd, företagets finansiella rapportering ska följa de lagar och standarder som finns och överensstämja med den information som företaget lämnat i förvaltningsberättelsen (Porter et al., 2008). Revisorn ska utvärdera om företagets finansiella rapporter har upprättats med hjälp av lämpliga redovisningsprinciper och om företaget är konsekventa i sitt användande av dessa samt om de framräknade beloppen i företagets finansiella rapporter är rimliga (ibid).

En revisionsberättelse som utformas enligt standardutformningen är inte en garanti för att allt står rätt till i företaget, revisorn uttalar sig med hög men inte absolut säkerhet om att det inte finns några väsentliga fel i företaget (FAR, 2006).

3.4.2. Oren revisionsberättelse

En revisionsberättelse som avviker från standardutformningen är en oren revisionsberättelse (FAR SRS, 2009). En oren revisionsberättelse signalerar att allt inte står rätt till i företaget. En

revisionsberättelse som innehåller anmärkningar som avviker från standardutformningen ska exempelvis vara kursiverade för att underlätta för läsaren (FAR, 2006). En revisionsberättelse som avviker från standardutformningen kan vara allvarlig både för styrelsen och den verkställande direktören men också för företaget i helhet. Enligt FAR (2006) kan en revisionsberättelse bedömas avvika från standardutformningen om:

- särskilda upplysningar till tredje man finns
- anmärkning på att företaget inte fullgjort sina skyldigheter enligt skattebetalningslagen

Förhållanden som enligt revisorns bedömning påverkar ett eller flera av dennes uttalanden:

- anmärkningar på förhållanden som medför att revisorn gör uttalande med reservation
- anmärkning på eller upplysning om förhållanden som medför att revisorn avstår från att göra ett uttalande
- anmärkningar på förhållanden som medför att revisorn gör uttalanden med avvikande mening

En oren revisionsberättelse avger revisorn när denne drar slutsatsen att de finansiella rapporterna i det granskade företaget innehåller brister och felaktigheter (Porter et al., 2008). Men även när revisorn bedömer att något förhållande påverkar årsredovisningen eller om ansvarsfriheten för den verkställande direktören och styrelse kan vara väsentligt (FAR, 2006). Om det finns så väsentliga fel i årsredovisningen att den inte kan sägas vara upprättad enligt årsredovisningslagen eller i enlighet med god redovisningssed ska revisorn rapportera om det i revisionsberättelsen. Fel som är väsentliga men som har åtgärdats i tid behövs i regel inte rapporteras om i revisionsberättelsen men det sker i vissa fall. För att minska risken för missförstånd informerar revisorn företagens ledning och styrelse om att en oren revisionsberättelse kommer att avges (ibid).

När revisorn skriver en oren revisionsberättelse ses detta som ett nederlag för revisorn (Johansson et al., 2005). Att avge en oren revisionsberättelse är i de flesta fall negativt, antingen tappar revisorn uppdraget eller påbörjas en process för revisorn där denne ska ge förklaringar och avslöjanden (ibid). Om ett företag erhåller en oren revisionsberättelse och har många aktieägare kan den orena revisionsberättelsen leda till negativ uppmärksamhet kring företaget (FAR, 2006).

När en revisor avger en oren revisionsberättelse signalerar det till aktieägarna i företaget att räkenskaperna inte är rättvisande (Hua, 1997). Företag som får motta en oren revisionsberättelse har ofta varit risktagande under året som de mottar den orena revisionsberättelsen för (ibid). Dessa företag drar på sig skulder som de sedan också betalar räntekostnader för och det resulterar ofta i att företagen får likviditetsproblem och blir mindre lönsamma (ibid). Faktorer som Ireland (2003) talar för kan spela roll för om revisionsberättelsen blir ren eller oren är storleken på revisionsbyrån, och den mängd material

som revisorn samlar in under revisionen. De företag som erhållit en oren revisionsberättelse tidigare år är mer benägna att erhålla en oren revisionsberättelse året efter (ibid).

I tidigare studier har det visat sig att av de företag som försatts i konkurs är det mindre än 50 % som har mottagit en going-concern varning i revisionsberättelsen året innan de försattes i konkurs och av revisorerna ses detta som ett misslyckande (Mutchler, Hopwood & McKeown, 1997).

3.5. Revisionsbyråns storlek

De fyra största revisionsbyråerna i världen kallas ”Big 4” och de revisionsbyråer som ingår i Big 4 är Ernst & Young, PwC, KPMG och Deloitte (Francis & Yu, 2009). Dessa fyra revisionsbyråer är även de fyra största i Sverige men det finns också andra revisionsbyråer.

Redovisningskvalité är något av det viktigaste när det kommer till trovärdighet gällande finansiell information (Davidson & Neu, 1993). Big 4 revisionsbyråerna har mer resurser att tillgå och på så sätt kan revisorerna som arbetar på Big 4 revisionsbyråer utföra grundligare revisioner och genom detta kan de bättre identifiera de företag som kommer att försättas i konkurs (ibid). Viss forskning tyder på att företag som är mer riskbenägna eller befinner sig på en marknad som är riskabel i större grad väljer en av Big 4 revisionsbyråerna eftersom företagen anser att dessa byråer minskar företagsrisken när de undertecknat revisionsberättelsen (ibid). Författarna kom i sin studie fram till att Big 4 revisionsbyråerna tillgodoser sina klienter med en mer tillförlitlig och en högre kvalitet på revisionen. Även Colbert och Murray (1999) fann att det fanns ett positivt samband mellan revisionsbyråns storlek och nivån på revisionskvalité.

I en studie gällande spanska företag fann Geiger och Rama (2006) att utgivandet av rätt typ av revisionsberättelse är högre hos de revisionsbyråer som tillhör Big 4 än övriga revisionsbyråer, eftersom de revisionsbyråer som tillhör Big 4 har en högre revisionskvalité. Francis och Yu (2009) talar för att Big 4 revisionsbyråerna är mer benägna att ge ut en varning om fortlevnadsproblem till företag som sedan också försätts i konkurs. Detta kan bero på att de har en större samlad kompetens på kontoret vilket leder till fler träffsäkra revisionsberättelser (ibid).

Många forskares resultat visar att det finns ett samband mellan revisionsbyråns storlek och revisionskvalitén, men det finns även forskare som kommit fram till andra resultat. Exempelvis visar Lam och Changs (1994) studie på att det inte är någon skillnad vad gäller revisionskvaliteten mellan stora och små revisionsbyråer.

Sammanfattningsvis finns forskning med olika resultat gällande sambandet mellan revisionskvaliteten och revisionsbyråns storlek. Den mesta forskningen tyder dock på att det finns ett samband mellan revisionskvaliteten och revisionsbyråns storlek. Big 4 revisionsbyråer antas vara mer träffsäkra i sitt utgivande av orena revisionsberättelser till företag som senare också försätts i konkurs. Davidson och Neu (1993) kom i sin studie fram

till att Big 4 revisionsbyråerna relativt sett avger fler orena revisionsberättelser till företag som senare också försätts i konkurs eftersom de har en högre kvalitet på revisionen.

Hypotes 1: Revisorer på Big 4 revisionsbyråer är mer träffsäkra än revisorer på annan revisionsbyrå vid utgivandet av oren revisionsberättelse till gasellföretag som försätts i konkurs.

3.6. Revisorn

En revisor granskar både hård och mjuk information i ett företag (Öhman et al., 2006). Den hårda informationen avser räkenskaperna, historiska händelser och involverar också att se över rutinerna som finns i företaget (ibid). Den hårda informationen är svenska revisorer mest säkra på att revidera jämfört med mjuk information (ibid), den mjuka informationen är data som är framåtriktad (ibid). När det gäller den mjuka informationen finns det inga tydliga föreskrifter gällande hur arbetet ska göras och inte heller några lagar som måste följas, detta gör att de svenska revisorerna ofta låter denna analys ske av analytiker och journalister så de slipper ta det på sitt personliga ansvar (ibid).

Revisorns uppgift är inte att bedöma företagets förmåga till fortlevnad utan är istället att granska bedömningen som företagsledningen har gjort om företagets möjligheter till fortsatt drift (Carrington, 2010). När det är högkonjunktur läggs ingen avsevärd uppmärksamhet på fortlevnadsprincipen men vid en lågkonjunktur finns det ett ökat tryck på att revisorerna beaktar fortlevnadsprincipen eftersom det är en mer riskfylld period för företagen (Fisher, 2009).

När revisorn bedömer ett företags fortlevnadsförmåga ska denne identifiera och utvärdera ledningens planer för att mildra effekterna av de händelser som revisorn anmärkt på (Martens et al., 2008). Om revisorn anser att ledningens planer är bra och övervinner det betydande tvivlet om fortsatt drift behöver revisorn inte avge en oren revisionsberättelse innehållande en going-concern varning (ibid). Anser revisorn fortfarande att det finns betydande tvivel angående företagets fortsatta drift ska en going-concern varning avges och i revisionsberättelsen bör det även läggas till ett förklarande stycke om varför varningen gets ut (ibid).

Arnold, Collier, Leech och Sutton (2001) skriver om faktorer som är särskilt viktiga för revisorn att beakta vid bedömning av ett företags fortlevnad eftersom de kan förutsäga företagets fortlevnad. Exempel på dessa faktorer är likviditet och lönsamhet. Många studier har även påpekat vikten av att beakta icke-finansiella faktorer vid bedömning av fortlevnad (ibid). Den information som dominerar och till största del ligger till grund för revisorns bedömning av fortlevnad är ändå den finansiella informationen (ibid).

Som tidigare nämnts gäller det att externa intressenter har tilltro till att revisorn inte bara upptäcker fel som kan finnas i redovisningen utan att denne också rapporterar dessa fel för att revisionen ska vara av betydelse (Watts & Zimmerman, 1986). Revisionen är till för att

externa intressenter inte ska bli missledda av företagets räkenskaper (Jönsson, 1991). Genom revision minskas informationsasymmetrin mellan företagsledare och externa intressenter (Becker et al., 1998). Revisionen av ett företag ska vara så ingående att bestämda lagar följs och som god revisionssed kräver (Keffler, 2006). Slutligen blir revisionen ett godkännande för att företaget följer de interna och externa regelverk som existerar (ibid).

Oberoende är något av det viktigaste när det kommer till revisorsyrket och är en av dess mest värdefulla tillgång (Geiger & Raghunandan, 2002). För att en revisionsberättelse ska vara trovärdig måste revisorn anses vara oberoende från det företag som revideras (ibid). Genom att revisorn har en mer professionell relation till klienten ökar trovärdigheten för att en opartisk bedömning av företaget sker. På så sätt förser revisorn de externa intressenterna med en högre kvalitet på revisionsberättelsen. Geiger och Raghunandan (2002) argumenterar för att en oberoende revisor med större sannolikhet både upptäcker och rapporterar fel och brister i ett företags redovisning. Hög revisionskvalité innebär att revisorn hittar tveksamheter i redovisningen och antingen får företagaren en chans att rätt till detta så att befintliga lagar och rekommendationer följs eller lämnar revisorn en oren revisionsberättelse (Becker et al., 1998).

Sverige har liksom Finland två examensnivåer för revisorer, en lägre och en högre revisorsexamen (Niskanen, Karjalainen & Niskanen, 2011). I Sverige benämns dessa som godkänd revisor och auktoriserad revisor. För att bli godkänd revisor krävs en akademisk utbildning på tre år och att praktiskt tillämpa yrket i minst tre år och för att bli auktoriserad revisor krävs en akademisk utbildning på fyra år och praktiskt tillämpat yrket i minst fem år (Revisorsnämnden, 2012). Det är en godkänd eller auktoriserad revisor som har behörighet att underteckna en revisionsberättelse (FAR SRS, 2010). Enligt ABL 9 kap. 12§ måste en revisor antingen vara godkänd eller auktoriserad revisor.

I en kvalitativ studie gjord på konkursdrabbade spanska företag fann forskarna att det inte fanns något signifikant samband mellan revisionskvalité och revisorns kunskapsnivå (Ruiz-Barbadillo et al., 2004). Forskarna fann istället att revisionskvalité är beroende av revisorns nivå av oberoende och företagets finansiella ekonomiska position.

Sundgren (1998) genomförde en studie i Finland och kom i sin studie fram till att det inte fanns något samband mellan revisorns kompetens (examensnivå) och benägenheten att avge en oren revisionsberättelse.

I en studie fann Niskanen et al. (2010) att om företag blir granskade av en godkänd eller auktoriserad revisor förändrar kvaliteten på revisionen. Auktoriserade revisorerna var mer träffsäkra vid utgivandet av revisionsberättelse och dessa hade även en högre kvalitet. Författarna talar för att detta bland annat beror på att de auktoriserade revisorerna har en högre kompetens än de godkända revisorerna.

Revisionskvalité påverkas av den examinationsnivå som revisorn har uppnått; auktoriserad eller godkänd (Hay & Davis, 2004). Genom en högre examinationsnivå har revisorn både en längre praktisk erfarenhet och en längre teoretisk utbildning. Författarna talar för att det främst är revisorns praktiska erfarenhet som påverkar att en auktoriserad revisor har en högre

kompetens och därmed utför revisioner av högre kvalitet än godkända revisorer. Detta medför att revisioner som utförs av auktoriserade revisorer är av högre kvalitet och innehållet är mer trovärdigt än om en godkänd revisor skulle utföra revisionen (ibid).

Hypotes 2: Auktoriserade revisorer är mer träffsäkra än godkända revisorer vid utgivandet av oren revisionsberättelse till gasellföretag som försätts i konkurs.

3.7. Konkurs

Enligt Konkurslagen 1 kap. 2§ kan en gäldenär (kredittagare/företagaren) som är på obestånd, antingen genom en egen ansökan eller genom en borgenärs (kreditgivaren) ansökan försättas i konkurs. För att en gäldenär eller en borgenär ska kunna ansöka om att ett företag ska försättas i konkurs måste gäldenären vara på obestånd (Folkesson, 2007). Det gäller att betalningsförmågan är långvarig och inte endast tillfällig (Folkesson, 2007; Mellqvist, 2000). Ett företag som inte är på obestånd kan inte försättas i konkurs utan borgenären får då försöka få betalt genom exempelvis utmätning (Folkesson, 2007). Om gäldenären själv ansöker om konkurs börjar den vanligtvis att gälla från dagen då ansökan kommer in till rätten (ibid). När ett företag försätts i konkurs innebär det att gäldenären förlorar rådigheten över företaget och en ny juridisk person föds vilken benämns konkursboet och det är konkursförvaltaren som övertar rådigheten över företaget (Folkesson, 2007; Mellqvist, 2000). Under tiden när gäldenären är försatt i konkurs får denne inte bedriva näringsverksamhet (Mellqvist, 2000). I och med konkursen får gäldenären inte ingå nya förbindelser och under konkursförloppet lever konkursgäldenären och konkursboet sida vid sida (Folkesson, 2007). Konkursförvaltarens främsta uppgift är att avveckla konkursboet så snart som möjligt för att på så sätt tillfredsställa borgenärernas intresse (Mellqvist, 2000).

En kvantitativ undersökning gjord av Venuti (2004) i USA visar att konkursansökningarna ökar under en lågkonjunktur och detta är inte oväntat. Det som är mer förvånande i denna undersökning är att revisorerna inte gav ut orena revisionsberättelser året innan till alla dessa företag som sedan ansökte om konkurs. Endast 48 % av de företag som ansökte om konkurs hade erhållit en oren revisionsberättelse året innan de försattes i konkurs genom en going-concern varning i enlighet med SAS (Statement on Auditing Standards) No. 59 (Venuti, 2004). SAS No. 59 är uttalanden om revisorsstandard och innebär att revisorn har på sitt ansvar att bedöma om det finns betydande tvivel för om ett företaget inte har möjlighet att fortsätta bedriva sin verksamhet inom en rimlig tid framöver. Med rimlig tid anses nästkommande år med början dagen efter det att revisionsberättelsen undertecknas.

3.7.1. Resultat från tidigare forskning som förklarar konkurs

Nyckeltal används för att analysera företagets finansiella struktur, lönsamhet och effektivitet (Carlson, 2004) och tidigare forskning visar att finansiella nyckeltal kan användas för att förutse en företagskonkurs (Altman, 1968; Ohlson, 1980). Altman (1968) kom fram till tre nyckeltal som bäst kan förutspå en konkurs, de tre nyckeltalen är lönsamhet, likviditet och betalningsförmåga. Altman kom fram till detta i sin multivariata modell som sammanvägde de

olika nyckeltalen. Modellen är träffsäker och studiens resultat visar att den i 95 % av fallen kunde förutse en företagskonkurs med hjälp av data från året före företaget försattes i konkurs. Ohlson (1980) genomförde en undersökning för att se om finansiella nyckeltal kunde förutse en företagskonkurs, i studien undersöktes 105 företag som försatts i konkurs och 2058 företag som inte försatts i konkurs. Författaren identifierade fyra grundläggande faktorer som påverkar ett företags sannolikhet att försättas i konkurs. De fyra faktorerna var storleksmått, lönsamhetsmått, kapitalstrukturmått och likviditetsmått.

Lönsamhet beskriver hur effektivt företag använder sina resurser för att skapa vinst (Carlson, 2004). För att företag ska kunna leva vidare gäller det att företaget skapar lönsamhet och kapitaltillväxt krävs för att företag ska kunna överleva på en växande marknad (ibid). Ett av de viktigaste måtten för lönsamhet är räntabilitet på totalt kapital (Larsson, 2008; Carlson, 2004). Detta mått indikerar på om företaget har lyckats skapa avkastning som är större än kostnaderna för den totala finansieringen (Larsson, 2008; Nilsson, Isaksson & Martikainen, 2002). För att prognostisera konkurser kan nyckeltal avseende lönsamhet exempelvis räntabilitet på totalt kapital användas (Altman, 1968). I sin studie fann Charitou, Neophytou och Charalambous (2004) att det finns ett negativt samband som var signifikant mellan räntabilitet på totalt kapital och konkurser. Detta resultat kom även Ohlson (1980) fram till i sin kvantitativa studie gällande nyckeltal och konkursförutsägelse.

Vinstmarginal är ett nyckeltal som anger hur stor andel av varje omsatt krona som utgör vinst (Larsson, 2008; Engström, 1995). Det finns inga riktmärken på hur hög vinstmarginalen ska vara men ett företags målsättning bör vara att ha en så hög vinstmarginal som möjligt eftersom det avspeglar hur stor andel av varje omsatt krona som utgör vinst (Engström, 1995).

Kapitalstruktur är mått som mäter proportionerna mellan skulder och eget kapital i företagen (Larsson, 2008). Soliditet är ett kapitalstrukturmått som mäter företagets långsiktiga betalningsförmåga, det vill säga är företagets soliditet god kan de betala sina långfristiga skulder (Nilsson et al., 2002). En hög soliditet betyder att ett företag lättare kommer att kunna klara av en konjunktursvacka (ibid). Ett företags soliditet bör ligga omkring 30-40 % men detta varierar från bransch till bransch, en tumregel kan sägas vara att ju osäkrare bransch som företaget verkar i desto högre bör dess soliditet vara (ibid). Det är enligt Engström (1995) svårt att sätta en exakt gräns på var god soliditet ligger men företag bör sträva efter att hela tiden förbättra soliditeten.

3.8. Agentteorin

Agentteorin avspeglar förhållandet mellan två parter, principalen och agenten (Eisenhardt, 1989; Mole, 2002). Här blir revisorn agenten och har till uppgift att kontrollera ledningen i företaget alltså principalen, så att de sköter sina åtaganden. Principalen i detta fall kan också tänkas vara ägaren till företaget. Öhman (2006) talar om att revisorn kan ses som en agent med dubbla principaler, där den ena principalen är ägaren som förlitar sig på att revisorn tar fram den verkliga finansiella bilden och den andra principalen blir då företagsledningen som vill att revisorn framställer en bra bild av företaget även om det kanske inte är så. Författaren

talar vidare om att relationen mellan revisorn och företagsledningen oftast är starkare än relationen mellan revisorn och ägaren, detta kan påverka revisorns oberoende. Det finns flera olika faktorer som kan beskriva handlingarna mellan principalen och agenten (Petersen, 1993). Det kan bland annat vara agentens personlighet men det kan även handla om sådana saker som varken agenten eller principalen kan styra över. Öhman (2006) beskriver även att revisorn kan ses som en agent av andra graden eftersom de granskar ett företags redovisning inför företagets intressenter alltså är de till för att lösa en agentproblematik som kan finnas mellan företaget och dess intressenter. Företagets intressenter har inte bara en utan kan ses ha två agenter, en i revisorn och en i företaget eftersom båda kan undanhålla för dem viktig information (ibid).

Om de båda parterna har en tät kontakt kan detta leda till att agenten inte kommer att arbeta på ett opportunistiskt sätt eftersom detta kan leda till ett minskat samarbete i framtiden, förlänger inte kontraktet (Mole, 2002). Författaren talar för att ett kontrakt kan upprättas för att minska detta problem, för att få de två parternas incitament att stämma överens.

En oberoende revisor kan ses som en andra agent som anställs av principalen för att kontrollera den första agentens (företagsledningens) handlingar (Antle, 1982). Sett ur agentteorin kommer revisionen att minska agentens handlingsutrymme (Power, 1997). I och med att handlingsutrymmet hämmas kommer ägarens och investerarens risk att minskas (ibid).

4. EMPIRISK METOD

Detta kapitel inleds med en beskrivning av urvalet av företag och hur vi gått tillväga vid insamling av data. Vidare ges en beskrivning över hur vår insamlade data kommer att analyseras. En diskussion förs även kring våra val av kontrollvariabler. Kapitlet avslutas med en diskussion kring uppsatsen giltighet och trovärdighet.

4.1. Datainsamling och urval av företag

De företag som vi valt att genomföra vår undersökning på är de företag som mellan år 2006-2011 har utsetts till gasellföretag av Dagens Industri och som sedan har försatts i konkurs. De konkursdrabbade gasellföretag som omfattas i vår undersökning är de företag som har inlett konkurs före 2012-02-29. Vi har valt att undersöka det datum som gasellföretaget inledde sin konkurs eftersom vi vill se hur lång tid efter utmärkelsen gasellföretaget försattes i konkurs. För de företag vars konkurs var avslutad kunde vi inte få fram datum för när konkursen inleddes via Retriever Bolagsinfo utan vi fick då kontakta Bolagsverket för att tillgodoses med detta datum.

För att få en så sanningsenlig bild som möjligt över hur många företag som försatts i konkurs och för att inte undersöka samma företag två eller fler gånger har vi endast räknat med konkursen för företaget det senaste året som företaget blivit utsedd till gasellföretag även om företaget kan ha blivit utsett till gasellföretag en eller flera gånger tidigare. I vår undersökning har vi uteslutit de gasellföretag som har likviderats, fusionerats och fisionerats eftersom undersökningen endast gäller de gasellföretag som har försatts i konkurs. Vi har inte heller inkluderat de gasellföretag som är inaktiva eftersom det är osäkert om dessa kommer att fortsätta bedriva sin verksamhet eller inte.

4.1.1. Tillvägagångssätt

Vi har sökt efter data till undersökningen både manuellt och via databaser och insamlingen av data har skett i fyra steg. Det första steget var att ta fram listor över de utsedda gasellföretagen från Dagens Industri, listorna över gasellföretag publiceras i papperstidningen i slutet av varje år. Papperstidningen finns att tillgå i PDF-format för prenumeranter på Dagens Industris hemsida. Efter att vi fått ut listor på de utsedda gasellföretagen mellan 2006-2011 och identifierat företagen gick vi vidare till steg två. I steg två sökte vi med hjälp av företagsnamnen manuellt i Retriever Bolagsinfo efter gasellföretagens organisationsnummer och om de har försatts i konkurs. De företag vars konkurs var avslutad fanns det inget datum att tillgå för när konkursen inleddes, för dessa företag fick vi kontakta Bolagsverket för att få tillgång till detta datum. Steg tre var att identifiera företagsspecifik data och för att göra detta gick vi in på varje företags senaste årsredovisning och i revisionsberättelsen kunde vi utläsa vilken typ av revisionsberättelse som företaget erhållit. Ur revisionsberättelsen kunde vi även utläsa vilken revisionsbyrå som reviderat företags årsredovisning och om den påskrivande revisorn var auktoriserad eller godkänd. Viktigt att tillägga är att vi ur ett fåtal revisionsberättelser inte kunde utläsa vilken revisionsbyrå som revisorn arbetar för och i dessa fall har vi kontaktat Revisorsnämnden för att få revisionsbyrån bekräftad. Nyckeltalen har vi

hämtat direkt ur databasen Retriever Bolagsinfo och därifrån exporterat dessa till en Excel-fil för att de ska beräknas enligt samma formel. Denna Excel-fil har vi sedan kompletterat med företagens specifika data. Steg fyra var att ta fram vilken bransch gasellföretagen tillhörde och detta utläste vi från Dagens Industris listor över utsedda gasellföretag. Efter att vi tagit fram och delat in de konkursdrabbade gasellföretagen i de olika branscherna gjorde vi en sammanslagning eftersom det var få observationer i vissa branscher. När vi slog samman branscher klumpade vi ihop liknande branscher eftersom vi ville få fler observationer i varje bransch och därmed ett mer rättvisande resultat. I de fall det behövts har vi kodat om vår data för vidare överföring till SPSS.

Efter att all data överförts till SPSS har vi analyserat den genom både beskrivande analyser och genom logistiska regressioner.

4.1.2. Primär och sekundärdata

Data som är insamlad och publicerad för annat ändamål än forskarens är enligt Kinnear och Taylor (1996) så kallad sekundärdata. Vår sekundärdata är de listor över utsedda gasellföretag och deras branschtillhörighet som är hämtade från Dagens Industris PDF-tidning. Annan sekundärdata som vi använder oss av är företagets revisionsberättelser och nyckeltal som vi hämtat från företagets årsredovisningar, som i sin tur är hämtade från databasen Retriever Bolagsinfo. Den data som forskaren själv samlar in genom exempelvis intervjuer och som är avsedd först och främst för forskarens ändamål är så kallad primärdata (Holme & Solvang, 1997). Vi kommer inte att använda oss av några primärdata i vår undersökning eftersom vi inte samlar in någon ny information som först och främst kommer att användas av oss utan vår information och data är istället insamlad av andra forskare för ett annat ändamål.

4.2. Kontrollvariabler

Nyckeltal

Både Altman (1968) och Ohlson (1980) har i sin forskning kommit fram till att finansiella nyckeltal kan användas för att förutse en företagskonkurs. De nyckeltal som Altman (1968) fann som bäst kunde förutspå en konkurs var: lönsamhet, likviditet och betalningsförmåga. Ohlson (1980) fann i sin studie att storleksmått, lönsamhetsmått, kapitalstrukturmått och likviditetsmått påverkar ett företags sannolikhet att försättas i konkurs. Därför har vi valt att kontrollera för nyckeltalen: soliditet, vinstmarginal och räntabilitet på totalt kapital i vår undersökning. Nyckeltalen mäts i procent.

Bransch

Vi har med bransch som en kontrollvariabel eftersom vi kan tänka oss att det kan variera i svårighet för revisorerna att revidera företag i olika branscher. Vi tror även att vissa branscher kan vara mer utsatta för ekonomiska nedgångar än andra.

Vi har valt att dela in gasellföretagen i tio olika branscher. Branscherna har vi tagit från de listor där de utsedda gasellföretagen är publicerade. Under varje företagsnamn som blivit

utsett till gasellföretag anges också den bransch företaget tillhör. Kategorin övrigt består av ett fåtal olika branscher som få gasellföretag tillhörde.

4.3. Statistisk analys

Nedan följer en tabell över de variabler som vi använder oss av i studien och en kort beskrivning ges.

Variabler	Mått
Beroende variabel	
Revisionsberättelse	Dummyvariabel, 1 = Oren och 0 = Ren
Oberoende variabel	
Revisionsbyrå	Dummyvariabel, 1 = Big 4 och 0 = Annan revisionsbyrå
Revisor	Dummyvariabel, 1 = Auktoriserad och 0 = Godkänd revisor
Kontrollvariabler	
Soliditet	Eget kapital / Balansomslutning
Vinstmarginal	(Resultat efter avskrivningar + Finansiella intäkter) / Nettoomsättning
Räntabilitet på totalt kapital	(Rörelseresultat + Finansiella intäkter) / Balansomslutning
Bransch	Dummyvariabel, 1 = Byggföretag och 0 = Övriga branscher

Tabell 4.1: Variabler

Ovan är en tabell där variablerna som vi använder oss av i uppsatsen är specificerade. Den beroende variabeln i undersökningen är revisionsberättelse, ren eller oren revisionsberättelse. Vidare finns det två oberoende variabler, den ena oberoende variabeln är revisionsbyrå, Big 4 eller annan revisionsbyrå och den andra oberoende variabeln är revisor, auktoriserad eller godkänd revisor. Kontrollvariabler är nyckeltalen; soliditet, vinstmarginal och räntabilitet på totalt kapital och uträkningarna som nyckeltalen är beräknade enligt är hämtade från Retriever Bolagsinfo. Vi har använt oss av färdigberäknade nyckeltal från de konkursdrabbade gasellföretagens årsredovisningar. När man använder sig av färdigberäknade nyckeltal måste man ha i åtanke hur de har beräknats och på vad de har beräknats (Nilsson et al., 2002). Beräkningarna kan skilja sig åt mellan olika branscher och det i sin tur leder till att det blir svårare att göra en jämförelse mellan olika företag (ibid). Den andra kontrollvariabeln är bransch och branschindelning vi använder oss av är densamma som Dagens Industri använder sig av när de delar in gasellföretagen i branscher, men vi har gjort en sammanslagning av vissa branscher.

För att vi ska kunna dra statistiska slutsatser kring vår insamlade data har vi valt att göra logistiska regressioner för att undersöka hur den beroende variabeln är relaterad till två eller flera oberoende variabler. Vidare gjorde vi en poolad logistisk regression för att stärka den logistiska regressionen. Körner och Wahlgren (2006) talar för att vanliga värden för signifikansnivå är 5 %, 1 % och 0,1 %. Vi har valt att sätta signifikansnivån till 5 % och 10 %.

Vår beroende variabel och våra oberoende variabler är dikotoma vilket innebär att de endast kan anta två olika värden (ibid). Vi har därmed kodat om våra variabler för att de ska kunna användas för tester i SPSS. Variablerna revisionsberättelse, revisionsbyrå och revisor kodades

om till dummyvariabler. Dummyvariabler innebär att vi kvantifierar våra dikotoma variabler (Körner & Wahlgren, 2006). För exempelvis revisionsberättelse som är vår beroende variabel har vi kodat oren revisionsberättelse som siffran 1 och ren revisionsberättelse som siffran 0. I och med att vi kodat om vår data till dummyvariabler är en regressionsanalys möjlig (ibid).

När vi använde oss av branschtillhörighet i de logistiska regressionerna kunde vi inte utnyttja alla tio branscher eftersom detta inte är möjligt i en logistisk regression. Vi valde därmed ut den bransch som flest konkursdrabbade gasellföretag tillhörde, vilken var byggföretagsbranschen och sen slog vi samman övriga branscher. Efter det kunde vi koda om variabeln till dummyvariabler och då också använda kontrollvariabeln bransch i de logistiska regressionerna.

4.3.1. Tvärsnittsdata

När en variabel mäts regelbundet bildar observationerna en tidsserie (Körner & Wahlgren, 2002). Vår data består av sex stycken tidsseriedata. För att utnyttja vår tidsseriedata bättre kommer vi att undersöka de gasellföretag som försatts i konkurs 2009 och 2010 och denna data bildar då istället två stycken tvärsnittsstudier. När data exempelvis beskriver befolkningen i ett land vid en viss tidpunkt på året är det tvärsnittsdata det handlar om (ibid). Den data vi samlat in avser konkursdrabbade gasellföretags sista årsredovisning. Det som är utmärkande för tvärsnittsdata är att man har information från ett flertal analysenheter från en och samma tidpunkt (Djurfeldt & Barmark, 2009).

4.3.2. Univariata analyser

För att kartlägga revisorns träffsäkerhet av den sista revisionsberättelsen väljer vi att testa proportionerna mellan den beroende variabeln och de oberoende variablerna. Exempelvis om det är fler auktoriserade revisorer som ger ut fler orena revisionsberättelser som sista revisionsberättelse till gasellföretag som försatts i konkurs. För att undersöka om antalet rena eller orena revisionsberättelser som ges ut som sista revisionsberättelse till konkursdrabbade gasellföretag har vi valt att dela in revisionsbyråerna i Big 4 revisionsbyrå och annan revisionsbyrå. Big 4 revisionsbyråerna består av Ernst & Young, PwC, KPMG och Deloitte. Annan revisionsbyrå består av de andra revisionsbyråerna som ej tillhör Big 4. Anledningen till varför vi har valt att göra denna uppdelning är för att Big 4 revisionsbyråerna enligt teorin har en högre revisionskvalité och är mer träffsäkra vid utgivandet av revisionsberättelser. Vi har även valt att dela upp revisorerna efter examensnivå; auktoriserade revisorer och godkända revisorer.

4.3.3. Multivariata analyser

I en multivariat regressionsanalys undersöks hur flera oberoende variabler och kontrollvariabler korrelerar med den beroende variabeln (Gujarati, 2002). I vårt fall hur de oberoende variablerna revisionsbyrå och revisor samt hur kontrollvariablerna korrelerar med revisionsberättelse.

Vi har valt att använda oss av en logistisk regression eftersom vår beroende variabel kan koda om till etta och nolla (Anderson et al., 2004). Den logistiska regressionen väljer man då både ens beroende variabel och förklarande variabler är binära, det vill säga endast kan anta två olika värden (Djurfeldt & Barmark, 2009; Körner & Wahlgren, 2006). Genom att vi använder oss av en logistisk regression hamnar prediktionerna mellan ett och noll, hade vi istället gjort en linjär regression hade prediktionerna riskerat att hamna utanför ett och noll (Körner & Wahlgren, 2006). Genom att göra en logistisk regression kan vi uppskatta sannolikheten för att revisionsberättelsen kommer bli oren under förutsättning att de oberoende variablerna har ett visst värde (Anderson et al., 2004). Den tvärsnittsdata vi har samlat in för de gasellföretag som försatts i konkurs under år 2009, och 2010 är den data som vi kommer att använda oss av när vi gör de logistiska regressionerna. Det finns flera olika sätt att utvärdera förklaringsgraden i en logistisk regressionsmodell. Djurfeldt och Barmark (2009) argumenterar för att Nagelkerke R^2 är att föredra eftersom den går att jämföra med determinationskoefficienten R^2 i en vanlig regressionsanalys. Nagelkerke R^2 visar hur mycket av revisorns val av en oren revisionsberättelse som kan förklaras av faktorerna, det vill säga våra oberoende variabler och kontrollvariabler. För varje oberoende variabel och kontrollvariabel genereras ett B-värde, ett positivt B-värde visar att det finns en positiv relation och ett negativt B-värde visar att det finns en negativ relation (ibid).

Som komplement till den logistiska regressionen kommer vi att göra en poolad regression eftersom vi har få observationer per år (Maddala, 2001). För att få mer information har vi poolat vår data för de gasellföretag som försatts i konkurs år 2009, 2010 och 2011 för att sedan utföra en logistisk regression på denna data. Vi har valt dessa tre år eftersom det är under dessa år vi har flest observationer. Genom att först poola vår data vill vi uppnå ett säkrare resultat. Genom att poola tvärsnittsdata utnyttjar vi informationen bättre och får därigenom ett säkrare skattningsunderlag (ibid). På den poolade regressionen har vi gjort ett stabilitetstest för att kontrollera om koefficienterna är oförändrade över tiden. Vi utför detta test för att kontrollera om det går att poola vår data (ibid).

För att kunna poola data måste det observerade F-värdet vara mindre än det kritiska F-värdet. För att kontrollera detta utförde vi ett stabilitetstest för att kontrollera om kraven uppfylls för att göra en poolad regression (ibid). Detta stabilitetstest resulterade i att vi kan poola vår data. För att se uträkning se bilaga 1.

4.4. Residualanalys

En residualanalys kan bidra till att kontrollera om undersökningsmodellen är lämplig. Finns det stora avvikelser ska dessa uppfattas som varningssignaler (Körner & Wahlgren, 2006). Residualerna är oftast ett resultat av flera olika faktorer, exempelvis mätfel och felaktig modell (ibid). För att minimera mätfel har vi hämtat data om företagens nyckeltal från Retriever Bolagsinfo där de räknas ut med samma uträkning. Alla modeller som har en oberoende variabler som har kodats om till 1 eller 0 är mycket känsliga för specifikationsfel exempelvis mätfel och fel variabler.

Att två eller flera oberoende variabler samvarierar i en regressionsanalys kallas multikollinearitet. Multikollinearitet förekommer i nästintill alla regressioner och för det mesta är detta inga problem utan problemen uppstår när samvariationen blir för ”stark”. För att kontrollera att variablerna i vår undersökning inte har en ”stark” samvariation undersöker vi variablernas VIF (variansinflationsfaktor) (Maddala, 2001). Tumregeln för VIF är att den inte bör överstiga 10 (ibid). Ingen av våra variabler har någon starkt samvariation eftersom VIF för alla våra variabler understiger riktmärket 10, våra variablers VIF understiger även 5.

I de logistiska regressionerna har vi börjat med att testa de två oberoende variablerna mot den beroende variabeln. Vidare testar vi olika kombinationer eftersom vi vill kontrollera för multikollinearitet. Det vi märker är att signifikansen ökar när vi inte testar med alla variabler och detta kan bero på att det finns en multikollinearitet mellan de oberoende variablerna och kontrollvariablerna.

Nagelkerkes R^2 är ett mått på förklaringsgrad och många av våra tester visar höga förklaringsgradar av den beroende variabeln men trots den höga förklaringsgraden är oftast inte någon av de oberoende variablerna eller kontrollvariablerna signifikanta, exempelvis den logistiska regressionen för år 2009, test 2, detta visar på hur opålitlig Nagelkerkes R^2 är för att ange variablernas förklaringsgrad. Vi kommer inte endast fokusera på Nagelkerkes R^2 men tycker ändå att den är intressant att presentera.

4.5. Begränsningar och diskussioner kring våra val

Revisionsbyråns storlek

Francis och Yu (2009) talar för att de stora Big 4 kontoren har en högre samlad kompetens och att de har färre antal missar när det gäller att ge ut orena revisionsberättelser, de visar däremot inte på att de små Big 4 kontoren har en lägre revisionskvalité. Vi har inte i vår undersökning tagit hänsyn till om det är en stor eller liten Big 4 revisionsbyrå.

Nyckeltal

Nyckeltalen som vi hämtat från Retriever Bolagsinfo avser i vissa fall ett brutet räkenskapsår och kan då vara missvisande eftersom vissa företags nyckeltal är beräknade per kalenderår och det är även dessa som ligger till grund för Dagens Industris uträkning av vilka som blir gasellföretag. Eftersom vi har valt att studera den sista årsredovisningen och revisionsberättelsen för konkursdrabbade gasellföretag vilket även är den som revisorn grundat sitt utlåtande på har vi valt att använda oss av de siffror som är publicerade i Retriever Bolagsinfo trots att det för vissa företag är beräknade per brutet kalenderår.

Löpande revision

Denna studie är begränsad till att undersöka revisorns träffsäkerhet av den sista revisionsberättelsen i gasellföretag som försatts i konkurs. Eftersom denna studie begränsar sig till detta område har vi inte tagit någon hänsyn till den löpande revisionen i gasellföretagen. Nackdelen med att inte ta hänsyn till den löpande revisionen är att vi kan gå

miste om viktig information kring händelser som lett fram till gasellföretagets konkurs och som inte nämns i revisionsberättelsen.

4.6. Validitet och reliabilitet

För att undersökningar, kvalitativa eller kvantitativa, ska ha hög giltighet och vara trovärdiga gäller det att de har en viss nivå av både validitet och reliabilitet (Jacobsen, 2002).

Validitet är om forskaren mäter det som det avses att mätas, giltigheten (Jacobsen, 2002). I vårt fall handlar det om att undersöka konkursdrabbade gasellföretags sista årsredovisning och revisionsberättelse. Årsredovisningar är något som måste upprättas enligt lag men kan vara framtagna till viss del för att visa en så bra bild som möjligt av företaget. Vi anser trots detta att rapporterna har tillräcklig giltighet för att vi ska kunna använda oss av dessa i undersökningen eftersom de är påskrivna av en revisor.

Med reliabilitet menas undersökningens trovärdighet (ibid). Har undersökningen en hög reliabilitet kommer andra forskare vid undersökning av andra likvärdiga företag komma fram till samma resultat (Eriksson & Wiedersheim-Paul, 2001). Vi har använt oss av företagets årsredovisning som är granskad och godkänd av en revisor. Vi anser därför att även om det är sekundärdata så är denna data pålitlig och har en hög tillförlitlighet när det gäller informationens värde.

I uppsatsen har vi arbetat tillsammans och på så sätt har vi kontrollerat varandra för att minimera misstag och detta har resulterat i att undersökningens validitet har ökat. Vi är medvetna om att antalet observationer per år i undersökningen kan anses vara få vilket kan leda till missvisande resultat men genom att vi poolade vår data utnyttjar vi informationen bättre.

Det finns olika typer av orena revisionsberättelser, en oren revisionsberättelse behöver inte innebära konkursvarning utan det kan exempelvis vara att företaget inte betalat skatter i rätt tid. Men i vår studie har vi valt att inte ta någon hänsyn till vilken typ av oren revisionsberättelse som de konkursdrabbade gasellföretagen har erhållit. Vi tar endast hänsyn till om revisionsberättelsen är ren eller oren.

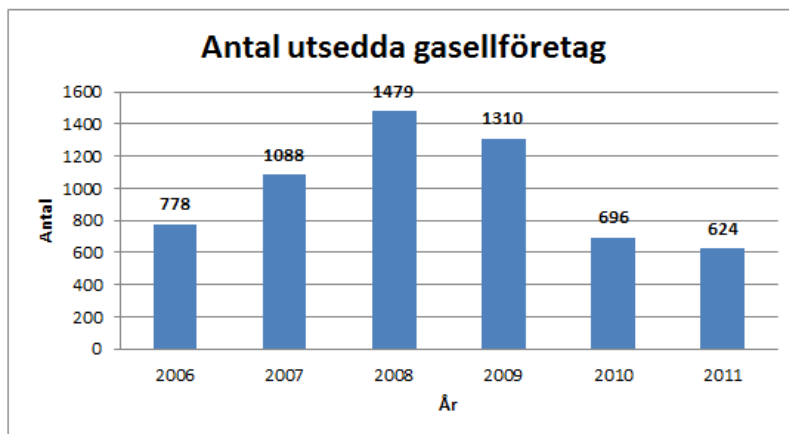
5. EMPIRISKA RESULTAT OCH ANALYS

I detta kapitel kartlägger vi vår insamlade data och sedan ges en överskådlig beskrivning av den. Vidare i kapitlet analyserar vi datamaterialet med statistiska verktyg och kapitlet avslutas med en hypotesprövning.

5.1. Univariat analys

Det beskrivande resultatet i vår undersökning kommer att vara av grundläggande karaktär, senare i uppsatsen kommer resultaten att utvecklas.

I undersökningen studerar vi de företag som har utsetts till gasellföretag mellan år 2006-2011 och som efter utmärkelsen har försatts i konkurs. Mellan år 2006-2011 var det totalt 5975 stycken företag som utsågs till gasellföretag och av dessa har vi funnit att 119 företag efter utmärkelsen har försatts i konkurs. I stapeldiagrammet nedan visas antal utsedda gasellföretag mellan år 2006-2011. Antal företag som utsågs till gasellföretag ökade mellan år 2006-2008. Efter år 2008 har antal företag som blir utsedda till gasellföretag minskat varje år fram till 2011. År 2011 var det mindre än hälften av antalet företag som erhöll utmärkelsen till gasellföretag i jämförelse med år 2008. Att antalet utsedda gasellföretag per år minskar beror till stor del på lågkonjunkturen.

Figur 5.1: Antal utsedda gasellföretag, 2006-2011

Tabellen på nästa sida visar antalet utsedda gasellföretag mellan år 2006-2011 och vilket år gasellföretagen har försatts i konkurs. I tabellen visas även en fördelning över hur många gasellföretag som erhöll en ren respektive oren sista revisionsberättelse. Ett företag kan utses till gasellföretag flera år och bland våra observationer finns flertalet sådana företag. För att inte undersöka dessa företag två eller fler gånger har vi endast räknat med konkursen en gång och då för det senaste året företaget blev utsett till gasellföretag.

Utsedda		Försatts i konkurs																
År	Antal utsedda	2006		2007		2008		2009		2010		2011		2012		Summa		Totalt
		R	O	R	O	R	O	R	O	R	O	R	O	R	O	R	O	
2006	778				1	1		5	3	1	1		1	1		8	6	14
2007	1088					8		7		4	4	2	3	2	1	23	8	31
2008	1479					3		13	4	9	6	3	4	1		29	14	43
2009	1310							1		3	4	1	8	5	2	10	14	24
2010	696									1		3	2	1		5	2	7
2011	624																	0
Summa					1	12		26	7	18	15	9	18	10	3	75	44	119
Totalt	5975	0		1		12		33		33		27		13		119		119

Tabell 5.1: När gasellföretagen har försatts i konkurs

R = ren revisionsberättelse

O = oren revisionsberättelse

Av de 5975 företagen som har utsetts till gasellföretag mellan åren 2006-2011 är det sammanlagt 119 gasellföretag som har försatts i konkurs. Av dessa företag har 75 stycken erhållit en ren revisionsberättelse året innan de försattes i konkurs och 44 stycken har erhållit en oren revisionsberättelse året innan de försattes i konkurs. 2009 och 2010 är de två år som flest gasellföretag har försatts i konkurs, 33 stycken respektive år. Av de gasellföretag som försattes i konkurs 2009 var det sju stycken som erhöll en oren sista revisionsberättelse och 26 stycken som erhöll en ren sista revisionsberättelse. Av gasellföretagen som försattes i konkurs 2010 erhöll 15 stycken en oren sista revisionsberättelse jämfört med 18 stycken som erhöll en ren sista revisionsberättelse. Det är få och inga gasellföretag som utsågs år 2010 och 2011 som har försatts i konkurs och det kan till viss del bero på att dessa företag inte har haft lika lång tid på sig att kunna försättas i konkurs som resten av gasellföretagen i undersökningen. År 2008 utsågs flest företag till gasellföretag, 1479 stycken och sedan utmärkelsen till gasellföretag har 43 stycken av dessa företag försatts i konkurs. 29 av företagen erhöll en ren revisionsberättelse året innan de försattes i konkurs och 14 företag erhöll en oren. Noterbart är att år 2009 erhöll 26 stycken en ren revisionsberättelse och sju stycken en oren revisionsberättelse och detta kan vara en följd av lågkonjunkturen. År 2011 är det enda år då gasellföretagen som försattes i konkurs till övervägande del erhöll fler orena sista revisionsberättelser (18) än rena revisionsberättelser (9), alla andra år är det fler rena än orena revisionsberättelser. Noterbart är även att av de 1479 stycken företag som utsågs till gasellföretag år 2008 försattes tre företag i konkurs samma år och dessa tre företag erhöll alla en ren sista revisionsberättelse.

Nedan följer en tabell över antalet rena och orena revisionsberättelser fördelade på Big 4 och annan revisionsbyrå.

Revisionsbyrå	Revisionsberättelse					
	Ren		Oren		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Big 4	23	62,16	14	37,84	37	100
Annan	52	63,41	30	36,59	82	100
Total	75		44		119	

Tabell 5.2: Revisionsberättelser och revisionsbyrå

Ovanstående tabell visar att av de totalt 119 konkursdrabbade gasellföretagen som vi undersöker har 37 gasellföretag en sista revisionsberättelse som är påskrivna av en revisor på en Big 4 revisionsbyrå och av dessa är 23 stycken (62,16 %) rena och 14 stycken (37,84 %) orena revisionsberättelser. Resterande 82 gasellföretag har en sista revisionsberättelse som är påskrivna av en revisor som arbetar på annan revisionsbyrå. Revisorerna på annan revisionsbyrå har avgett 52 stycken (63,41 %) rena revisionsberättelser och 30 stycken (36,59 %) orena revisionsberättelser. Noterbart är att både revisorerna som arbetar på en Big 4 revisionsbyrå och revisorerna som arbetar på någon annan revisionsbyrå har avgett procentuellt sett ungefär lika många orena sista revisionsberättelser till gasellföretag som senare försatts i konkurs. En annan sak vi vill fästa uppmärksamhet på är att både revisorer på Big 4 revisionsbyråer och revisorer på annan revisionsbyrå procentuellt ger ut fler rena än orena sista revisionsberättelser till gasellföretag som senare försatts i konkurs. Detta visar på att det inte finns någon större skillnad gällande att Big 4 revisionsbyråerna ger ut fler orena sista revisionsberättelser till gasellföretag som sedan försatts i konkurs. Boone et al. (2010) och Davidson och Neu (1993) talar för att revisorer på Big 4 revisionsbyråer är mer träffsäkra vid utgivandet av revisionsberättelser men vår undersökning stödjer dock inte detta.

Nedanstående tabell visar antalet rena och orena revisionsberättelser fördelade på auktoriserad och godkända revisorer.

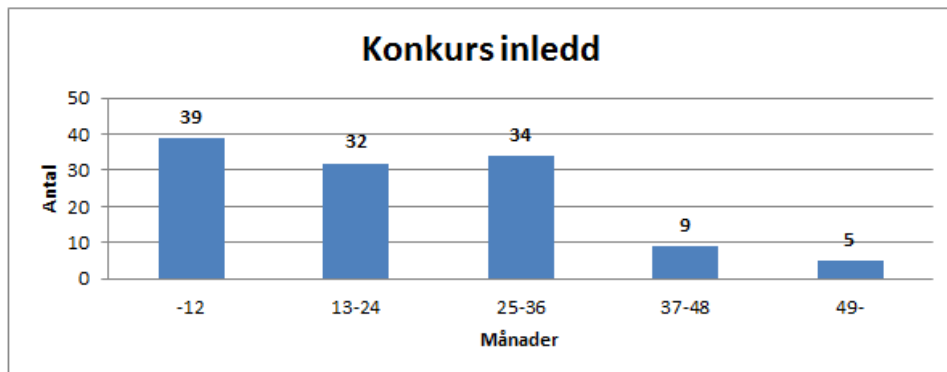
Revisor	Revisionsberättelse					
	Ren		Oren		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Auktoriserad	42	60,00	28	40,00	70	100
Godkänd	33	67,35	16	32,65	49	100
Total	75		44		119	

Tabell 5.3: Revisionsberättelser och revisor

Av de 119 gasellföretagen som försatts i konkurs är det en auktoriserad revisor som var påskrivande revisor i 70 revisionsberättelser, 42 stycken (60 %) av dessa var rena revisionsberättelser och 28 stycken (40 %) var orena revisionsberättelser. En godkänd revisor

var påskrivande revisor i 49 av dessa revisionsberättelser och av dessa var 33 stycken (67,35 %) rena och 16 stycken (32,65 %) orena. Således har de auktoriserade revisorerna procentuellt sett avgett fler orena sista revisionsberättelser till gasellföretag som har försatts i konkurs än vad de godkända revisorerna har. Detta tyder på att det finns ett svagt samband gällande att auktoriserade revisorer avger fler orena sista revisionsberättelser till gasellföretag som sedan försätts i konkurs. Att auktoriserade revisorer är mer träffsäkra än godkända revisorer är även något som Hay och Davis (2004) talar för. Anmärkningsvärt är däremot att både de auktoriserade revisorerna och de godkända revisorerna procentuellt sett avger fler rena än orena sista revisionsberättelser till gasellföretag som senare försätts i konkurs.

I figur 5.2 nedan visas ett diagram över hur lång tid efter utmärkelsen till gasellföretag som de har försatts i konkurs. Av de 119 stycken konkursdrabbade gasellföretagen är det flest företag, 39 stycken (32,77 %), som har försatts i konkurs inom 12 månader efter att de erhållit utmärkelsen till gasellföretag. Det är 32 gasellföretag (26,89 %) som har försatts i konkurs inom 13-24 månader efter att de erhållit utmärkelse till gasellföretag. Inom 25-36 månader är det 34 gasellföretag som har försatts i konkurs, 28,57 %. Det är nio gasellföretag (7,57 %) som har försatts i konkurs inom 37-48 månader efter utmärkelsen till gasellföretag. Cirka fyra år efter utmärkelsen till gasellföretag, 49 månader är det fem (4,2 %) av de 119 konkursdrabbade gasellföretagen som har inlett konkurs. Denna statistik kan till viss del ses som missvisande eftersom alla företag inte har varit utsedda till gasellföretag lika länge och har då inte heller haft möjlighet att inleda konkurs under lika lång tidsperiod.

Figur 5.2: Efter hur lång tid inleddes konkursen

I tabellen nedan visas medelvärde, minimum och maximum för de konkursdrabbade gasellföretagens nyckeltal.

		Soliditet (%)	Vinstmarginal (%)	Räntabilitet på totalt kapital (%)
Oren revisionsberättelse	Medelvärdet	-13,87	-12,25	-31,26
	Minimum	-199,84	-109,86	-420,24
	Maximum	45,66	10,50	54,22
Ren revisionsberättelse	Medelvärdet	18,29	-4,54	-3,75
	Minimum	-4,11	-215,17	-129,46
	Maximum	76,95	10,73	35,53
Total	Medelvärdet	6,40	-7,39	13,92
	Minimum	-199,84	-215,17	-420,24
	Maximum	76,95	10,73	54,22

Tabell 5.4: Revisionsberättelse och nyckeltal

I tabellen ovan visas medelvärdet för nyckeltalen; soliditet, vinstmarginal och räntabilitet på totalt kapital. För de 44 gasellföretagen som erhöll en oren revisionsberättelse året innan de försattes i konkurs var medelvärdet för soliditeten negativ, -13,87 %. Minimum för soliditeten var också negativ, -199,84 %. Av företagen som erhöll orena revisionsberättelser hade företaget med högst soliditet en positiv soliditet, 45,66 %.

För de 75 gasellföretagen som erhöll en ren revisionsberättelse året innan de försattes i konkurs var medelvärdet för soliditet 18,29 %. Företaget som hade den högsta soliditeten i vår undersökning, 76,95 % erhöll en ren revisionsberättelse året innan det försattes i konkurs. Av de företag vi undersöker som hade rena revisionsberättelser året innan de försattes i konkurs hade företaget med lägst soliditet en negativ soliditet på -4,11 %. Det totala medelvärdet för soliditeten i de undersökta gasellföretagen är 6,40 %.

En tumregel som finns är att soliditeten ska ligga kring 30-40 % (Nilsson et al., 2002). Gasellföretagen som erhöll en oren revisionsberättelse året innan de försattes i konkurs hade inte ett medelvärde som var i närheten av 30-40 %. Det hade inte heller de gasellföretag som erhöll en ren revisionsberättelse året innan de försattes i konkurs. Men det fanns även företag i undersökningen som hade en soliditet som uppnådde tumregeln. Företagen som erhöll en ren sista revisionsberättelsen hade ett positivt medelvärde för soliditet och de företag som erhöll en oren sista revisionsberättelse hade ett negativt medelvärde. Detta resultat tyder till viss del på att det finns ett samband mellan soliditet och om företag erhåller den sista revisionsberättelsen som ren eller oren.

Medelvärdet för vinstmarginalen är negativt både för de gasellföretag som erhöll sin sista revisionsberättelse som oren (-12,25 %) och för de som erhöll sin sista revisionsberättelse som ren (-4,54 %). Det totala medelvärdet för vinstmarginal är också negativt (-7,39 %). Den högsta vinstmarginalen är relativt lika för de som erhöll en ren respektive en oren sista

revisionsberättelse, 10,73 % respektive 10,50 %. Företaget som hade den lägsta negativa vinstmarginalen (-215,17 %) erhöll en ren revisionsberättelse året innan de försattes i konkurs. Det företag som erhöll en oren sista revisionsberättelse och hade den lägsta vinstmarginalen hade en negativ vinstmarginal (-109,86 %).

Det finns inga direkta riktmärken för hur hög vinstmarginalen ska vara i ett företag men företagen bör sträva efter en så hög vinstmarginal som möjligt eftersom den avspeglar hur stor andel av varje omsatt krona som utgör vinst (Engström, 1995). Både de företagen som erhållit en ren sista revisionsberättelse och de som erhållit en oren sista revisionsberättelse har negativa medelvärden för vinstmarginalen. Företaget med den lägsta vinstmarginalen har erhållit en ren revisionsberättelse året innan de försattes i konkurs. Detta resultat tyder till viss del på att vinstmarginalen i gasellföretaget inte spelar någon roll för om företaget erhåller en ren eller oren revisionsberättelse året innan de försätts i konkurs.

Medelvärdet för räntabilitet på totalt kapital är negativt för både de gasellföretag som erhöll en oren sista revisionsberättelse (-31,26 %) och för de som erhöll en ren sin sista revisionsberättelse (-3,75 %). Det totala medelvärdet för räntabilitet på totalt kapital är däremot positivt (13,92 %). Företaget som hade den högsta räntabiliteten på totalt kapital (54,22 %) erhöll en oren revisionsberättelse året innan det försattes i konkurs, även det företag med den lägsta negativa räntabiliteten på totalt kapital (-420,24 %) erhöll en oren revisionsberättelse året innan det försattes i konkurs. För de företag som erhöll en ren sista revisionsberättelse var räntabilitet på totalt kapital högst 35,53 % och lägst räntabilitet på totalt kapital var negativ -129,46 %.

För att företag ska kunna leva vidare måste de skapa lönsamhet. Studier har visat att det finns ett negativt samband mellan räntabilitet på totalt kapital och konkurser (Charitou et al., 2004). Medelvärdet för räntabilitet på totalt kapital är i vår studie negativt för både de gasellföretag som erhöll en ren revisionsberättelse året innan de försattes i konkurs och för de som erhöll en oren revisionsberättelse året innan konkurs. Vår studie tyder även på att det finns ett samband mellan negativ räntabilitet på totalt kapital och konkurs. Det finns dock även de företag i vår studie som hade en positiv räntabilitet på totalt kapital året innan de försattes i konkurs.

I tabellen nedan är gasellföretagen indelade efter bransch och en fördelning över om företagen erhållit en ren eller oren sista revisionsberättelse visas.

		Byggföretag	Detalj-butikshandel	Träindustri och tillverkning	Vård och omsorg	Transportföretag	Verkstadsföretag	Fastighetsmäklare och förvaltning	Restaurang och Livsmedel	IT/Konsult	Övrigt	Total
Oren revisionsberättelse	Antal	9	5	2	2	5	5	1	3	6	6	44
	Procent	20,45	11,36	4,55	4,55	11,36	11,36	2,27	6,82	13,64	13,64	100
Ren revisionsberättelse	Antal	17	5	5	2	8	13	2	1	13	9	75
	Procent	22,67	6,67	6,67	2,67	10,67	17,33	2,67	1,33	17,33	12,00	100
Total	Antal	26	10	7	4	13	18	3	4	19	15	119
	Procent	21,85	8,40	5,88	3,36	10,92	15,13	2,52	3,36	15,97	12,61	100

Tabell 5.5: Revisionsberättelse och bransch

Tabell 5.5 visar att av de 119 konkurser vi undersöker är byggföretagsbranschen den branschen med flest antal konkurser, 26 stycken (21,85 %) och av dessa erhöll 17 en ren och nio en oren sista revisionsberättelse. Övervägande del av de konkursdrabbade byggföretagen erhöll en ren revisionsberättelse året innan de försattes i konkurs. I verkstadsföretagsbranschen och i IT/Konsult branschen är det också stor skillnad i antalet utgivna rena och orena revisionsberättelser. I båda dessa branscher har övervägande del av de konkursdrabbade gasellföretagen erhållit en ren sista revisionsberättelse. Tre gasellföretag (2,52 %) tillhörde fastighetsmäklare- och förvaltningsbranschen och två av dessa företag erhöll en ren och ett företag erhöll en oren sista revisionsberättelse. Restaurang- och livsmedelsbranschen är den enda bransch där revisorerna avgett fler orena än rena sista revisionsberättelser till gasellföretagen, en ren och tre orena.

5.2. Multivariat analys

5.2.1. Resultat från logistisk regression

Vi har valt att testa hypoteserna genom att göra logistiska regressioner på vår insamlade data. Vi gör logistiska regressioner för år 2009 och 2010 eftersom det är under dessa år vi har flest antal observationer, det vill säga att det är flest gasellföretag som har försatts i konkurs under dessa två år. I tabell på nästa sida visas fyra logistiska regressioner för år 2009.

2009	Test 1			Test 2			Test 3			Test 4		
Oberoende/kontrollvariabler	B	Sig	NR ²	B	Sig	NR ²	B	Sig	NR ²	B	Sig	NR ²
Revisionsbyrå	,901	,629	,028	5,886	,267	,647	6,216	,311	,626	5,044	,425	,576
Revisor	-,363	,846		-,1643	,794		-,3899	,484		-,582	,943	
Soliditet				-,420	,119		-,451	,125		-,327	,141	
Vinstmarginal							,868	,382	1,087	,284		
Räntabilitet på totalt kapital												
Bransch												

Tabell 5.6: Logistiska regressioner över 2009 års konkurser

$$NR^2 = \text{Nagelkerke } R^2$$

* Signifikant till 0,10 (Sig 2-tailed)

** Signifikant till 0,05 (Sig 2-tailed)

I tabell 5.6 visas resultaten från de logistiska regressionerna som avser konkurserna år 2009. I det första testet testas de två oberoende variablerna; revisionsbyrå och revisor mot den beroende variabeln revisionsberättelse och där finner vi att revisionsbyrå och revisorn har en förklaringsgrad (Nagelkerke R^2) på 2,8 % det vill säga att våra oberoende variabler endast till 2,8 % kan förklara varför en revisor avger en oren revisionsberättelse. 97,2 % (100-2,8) förklaras av andra faktorer än revisionsbyrå och revisorn samt av slumpen.

I test två testas de oberoende variablerna och kontrollvariablerna; soliditet, vinstmarginal och bransch mot beroende variabeln, dessa variabler tillsammans förklarar till 64,7 % av varför en revisor avger en oren revisionsberättelse. Således förklaras revisorns val till 35,3 % (100-64,7) av andra faktorer och av slumpen. Soliditetens B-värde är negativt (-,420) vilket innebär att om soliditeten ökar med en procentenhet i företaget minskar sannolikheten för att revisorn avger en oren revisionsberättelse. Resultatet är dock inte statistiskt säkerställt eftersom signifikansen är 0,119 och vår gräns för signifikans är satt vid 0,10. Vinstmarginalens B-värde är positivt (,868) vilket innebär att om vinstmarginalen ökar med en procentenhet ökar också sannolikheten för att revisorn avger en oren revisionsberättelse, detta resultat är dock inte signifikant.

I test tre testas de två oberoende variablerna och två kontrollvariabler (soliditet och vinstmarginal) mot beroende variabeln (revisionsberättelse). Testet visar att de oberoende variablerna, soliditet och vinstmarginal tillsammans förklarar till 62,6 % av varför revisorn avger en oren revisionsberättelse. Soliditetens B-värde är negativt (-,451) och detta innebär att om soliditeten ökar med en procentenhet i företaget minskar sannolikheten för att revisorn avger en oren revisionsberättelse. Resultatet är dock inte statistiskt säkerställt eftersom signifikansen är 0,125 och vår gräns för signifikans är satt vid 0,10. Vinstmarginalens B-värde är positivt (1,087) vilket innebär att om vinstmarginalen ökar med en procentenhet i företaget ökar också sannolikheten för att revisorn avger en oren sista revisionsberättelse, resultatet är dock inte signifikant.

Vidare i test fyra testas de två oberoende variablerna samt soliditeten och bransch som är kontrollvariabler mot beroende variabeln och Nagelkerke R^2 blev i testet ,576 vilket innebär

att de oberoende variablerna tillsammans med kontrollvariablerna soliditet och bransch har en förklaringsgrad på 57,6 % det vill säga att dessa fyra variabler tillsammans förklarar till 57,6 % varför en revisor avger en oren revisionsberättelse. Alltså ligger 42,4 % (100-57,6) av förklaringen till varför en revisor avger en oren revisionsberättelse i andra faktorer än de som vi har med i vår uppsats och av slumpen. Soliditet har även i detta test ett negativt B-värde (-,327) vilket betyder att om soliditeten ökar med en procentenhet i företaget minskar sannolikheten för att revisorn avger en oren revisionsberättelse, dock är inte resultatet statistiskt säkerställt.

Noterbart i de logistiska regressionerna för år 2009 är att i tre av de fyra testen är förklaringsgraden hög, men inget i testerna är signifikant.

I nedstående tabell redovisas de fyra logistiska regressionerna för år 2010.

2010	Test 1			Test 2			Test 3			Test 4		
Oberoende/kontroll variabler	B	Sig	N R ²	B	Sig	N R ²	B	Sig	N R ²	B	Sig	N R ²
Revisionsbyrå	,398	,730	,027	,422	,804	,147	-,056	,971	,118	,418	,814	,147
Revisor	,496	,708		,359	,828		,366	,824		,357	,831	
Soliditet				-,037	,542		-,044	,490		-,037	,559	
Vinstmarginal				-,079	,772					-,075	,883	
Räntabilitet på totalt kapital							-,027	,803		-,002	,994	
Bransch				-,938	,571					-,937	,574	

Tabell 5.7: Logistiska regressioner över 2010 års konkurser

$$N R^2 = \text{Nagelkerke } R^2$$

* Signifikant till 0,10 (Sig 2-tailed)

** Signifikant till 0,05 (Sig 2-tailed)

I det första testet som vi kan utläsa ur tabellen ovan testar vi de två oberoende variablerna mot den beroende variabeln och testet visar att de två oberoende variablerna till 2,7 % förklarar varför revisorn avger en oren revisionsberättelse, 2,7 % är en låg förklaringsgrad.

Vidare i test två testar vi de två oberoende variablerna och kontrollvariablerna; soliditet, vinstmarginal och bransch. Testet visar att revisionsbyrå, revisorn, soliditet, vinstmarginal och bransch tillsammans förklarar till 14,7 % varför revisorn avger en oren revisionsberättelse. 85,3 % (100-14,7) förklaras av andra faktorer än de vi valt att testa i vår uppsats och av slumpen. Både soliditeten och vinstmarginalen har i test två ett negativt B-värde och om någon av dessa variabler ökar med en procentenhet i företaget minskar sannolikheten för att revisorn avger en oren revisionsberättelse, resultatet är dock ej statistiskt säkerställt.

I test tre testas de två oberoende variablerna och kontrollvariablerna; soliditet och räntabilitet på totalt kapital mot beroende variabeln revisionsberättelse. Förklaringsgraden i detta test är 11,8 % och det innebär att båda de oberoende variablerna samt soliditet och räntabilitet på totalt kapital förklarar till 11,8 % varför revisorn avger en oren revisionsberättelse. I test tre har både soliditeten och räntabiliteten på totalt kapital ett negativt B-värde. Detta innebär att

om någon av dessa variabler ökar med en procentenhet i företaget minskar sannolikheten för att revisorn avger en ören revisionsberättelse. Dock är inte något av resultaten signifikanta.

I den fjärde logistiska regressionen för år 2010 testas vi flera variabler mot beroende variabeln. Testet visar att revisionsbyrå, revisor, soliditet, vinstmarginal, räntabilitet på totalt kapital och bransch till 14,7 % förklarar varför revisorn avger en ören revisionsberättelse. Inget i testet är dock signifikant.

Noterbart i de logistiska regressionerna för år 2010 är att alla fyra testen visar låga förklaringsgrader, detta kan jämföras med förklaringsgraderna i de logistiska regressionerna för år 2009 där tre av fyra förklaringsgrader låg över 50 %.

5.2.2. Resultat från poolad regression

Eftersom vi har få observationer per år har vi valt att poola data och göra fyra logistiska regressioner även på vår poolade data. På detta sätt utnyttjar vi informationen bättre. I tabellen nedan visas resultaten från de poolade regressionerna.

2009, 2010, 2011	Test 1			Test 2			Test 3			Test 4			
Oberoende/kontrollvariabler	B	Sig	NR ²	B	Sig	NR ²	B	Sig	NR ²	B	Sig	NR ²	
Revisionsbyrå	,707	,365	,030	,809	,340	,227	,287	,758	,197	,282	,767	,279	
Revisor	-,396	,609		,024	,976		-,358	,665		-,167	,844		
Soliditet				-,087	,094*		-,085	,105		-,093	,089*		
Vinstmarginal				-,308	,218		-,322	,204					
Räntabilitet på totalt kapital				,036	,386		,111	,087*		,102	,129		
Bransch				-,1493	,123					-,1487	,116		

Tabell 5.8: Poolad regression, 2009, 2010 och 2011

$$NR^2 = \text{Nagelkerke } R^2$$

* Signifikant till 0,10 (Sig 2-tailed)

** Signifikant till 0,05 (Sig 2-tailed)

I det första testet i den poolade regressionen testas vi de två oberoende variablerna mot beroende variabeln, förklaringsgraden blir 3 % och det innebär att revisionsbyrå och revisorn förklarar revisorns utgivande av en ören revisionsberättelse till 3 %, resterande 97 % förklaras av andra faktorer och av slumpen.

I test två testas de oberoende variablerna och kontrollvariablerna; soliditet, räntabilitet på totalt kapital och bransch mot beroende variabeln. Testet visar att dessa variabler tillsammans har en förklaringsgrad på 22,7 %, resterande 77,3 % (100-22,7) förklaras av andra faktorer och av slumpen. Soliditeten har ett negativt B-värde och det betyder att om soliditeten ökar med en procentenhet i företaget minskar sannolikheten för att revisorn avger en ören revisionsberättelse, resultatet är statistiskt säkerställt, signifikansen är 0,094. Variabeln räntabilitet på totalt kapital har ett positivt B-värde (0,036) vilket innebär att om räntabiliteten på totalt kapital ökar med en procentenhet ökar också sannolikheten för att revisorn avger en ören sista revisionsberättelse, detta resultat är dock inte signifikant.

I det tredje testet testas de två oberoende variablerna samt soliditeten, vinstmarginalen och räntabiliteten på totalt kapital mot beroende variabeln. Förklaringsgraden i testet blir 19,7 % och det innebär att revisionsbyrå, revisorn och de tre kontrollvariablerna till 19,7 % förklarar varför revisorn avger en oren revisionsberättelse. Räntabilitet på totalt kapital har ett positivt B-värde (0,111) och det innebär att om detta nyckeltal ökar med en procentenhet ökar också sannolikheten för att revisorn avger en oren revisionsberättelse, resultatet är statistiskt säkerställt (0,087). Soliditeten har även i detta test ett negativt B-värde och det innebär att om soliditeten ökar med en procentenhet minskar sannolikheten för att revisorn avger en oren revisionsberättelse, resultatet är dock i detta test inte statistiskt säkerställt eftersom signifikansen är (0,105) och gränsen i vår uppsats för signifikans går vid 0,10.

I det fjärde och sista testet testas de två oberoende variablerna; revisionsbyrå och revisor samt kontrollvariablerna; soliditet, vinstmarginal, räntabilitet på totalt kapital och bransch mot beroende variabeln. I detta test är förklaringsgraden 27,9 %, vilket betyder att dessa variabler tillsammans förklarar till 27,9 % varför revisorn avger en oren revisionsberättelse. Resterande 72,1 % (100-27,9) förklaras av faktorer som vi inte undersöker i uppsatsen och av slumpen. Soliditeten är den variabel som i detta test visar att den påverkar revisorns utgivande av oren revisionsberättelse, B-värdet är negativt (-0,093). Detta innebär att om soliditeten ökar med en procentenhet minskar sannolikheten för att revisorn avger en oren revisionsberättelse, detta resultat är även signifikant (0,089).

Att kontrollvariabeln soliditet i de olika testerna har olika signifikansnivåer (test 2: 0,094, test 3: 0,105 och test 4: 0,089) kan bero på att vissa variabler samvarierar.

5.3. Analys och resultat av hypoteser

Francis och Yu (2009) talar för att Big 4 revisionsbyråer oftare ger ut en varning om fortlevnadsproblem till företag som senare också försätts i konkurs. Tidigare forskning visar även på att revisorer på Big 4 revisionsbyråer är mer träffsäkra vid utgivandet av revisionsberättelser (Boone et al., 2010; Davidson & Neu, 1993). Resultaten från våra multivariata analyser stödjer inte detta utan visar på det motsatta. I vår undersökning spelar det ingen roll om den påskrivande revisorn arbetar på en Big 4 revisionsbyrå eller en annan revisionsbyrå vad gäller träffsäkerheten vid utgivandet av en oren sista revisionsberättelse till konkursdrabbade gasellföretag. Detta eftersom vår oberoende variabel; revisionsbyrå inte är signifikant i något av våra tester. Utifrån detta resultat **förkastar** vi vår hypotes om att revisorer på Big 4 revisionsbyråer är mer träffsäkra än revisorer på annan revisionsbyrå vid utgivandet av oren revisionsberättelse till gasellföretag som försätts i konkurs.

Tidigare forskning visar på att auktoriserade revisorer är mer träffsäkra vid utgivandet av revisionsberättelser (Niskanen et al., 2010). Våra resultat från de multivariata analyserna visar på det motsatta. Revisorns examensnivå; auktoriserad eller godkänd revisor påverkar inte revisorns träffsäkerhet vid utgivandet av en oren sista revisionsberättelse till gasellföretag som försätts i konkurs. Detta eftersom vår oberoende variabel; revisor inte är signifikant i något av våra tester. Utifrån detta resultat **förkastar** vi vår hypotes om att auktoriserade revisorer är

mer träffsäkra än godkända revisorer vid utgivandet av oren revisionsberättelse till gasellföretag som försätts i konkurs.

Hypotes 1:

Revisionsbyrå; Big 4 eller Annan

Förkastas

Hypotes 2:

Revisorns examensnivå; auktoriserad eller godkänd

Förkastas

6. SLUTSATSER OCH FORTSATT FORSKNING

I det avslutande kapitlet återkopplar vi till studiens syfte samt besvarar problemformuleringen. Uppsatsens slutsatser presenteras och kapitlet avslutas med att vi ger förslag till fortsatt forskning inom ämnet.

Syftet med arbetet var att kartlägga och förklara revisorns träffsäkerhet av den sista revisionsberättelsen i gasellföretag som försatts i konkurs. Vidare vill vi analysera vilken typ av revisor som är mest träffsäker vid utgivandet av en oren sista revisionsberättelsen till gasellföretag som försatts i konkurs.

6.1. Slutsatser och forskningsbidrag

Sedan 2006 har Dagens Industri utsett 5975 företag till gasellföretag och av dessa har 119 företag försatts i konkurs. Det är endast 44 av dessa 119 gasellföretag som erhållit en oren revisionsberättelse året innan de försattes i konkurs och 75 företag har erhållit en ren revisionsberättelse året innan de försattes i konkurs. De revisorer som arbetar på en Big 4 revisionsbyrå och de revisorer som arbetar på en annan revisionsbyrå avger procentuellt sett lika många orena sista revisionsberättelser till gasellföretag som försatts i konkurs. Både revisorer på Big 4 och på annan revisionsbyrå avger procentuellt sett fler rena än orena sista revisionsberättelser till gasellföretag som har försatts i konkurs. Auktoriserade revisorer avger procentuellt sett fler orena revisionsberättelser än vad godkända revisorer gör till gasellföretag som har försatts i konkurs. Däremot avger både auktoriserade och godkända revisorer procentuellt sett fler rena än orena sista revisionsberättelser till gasellföretag som har försatts i konkurs.

Birch (1979) talar för att företag som har erfårit en snabb tillväxt är de företag som med störst sannolikhet kommer att erfara en snabb nedgång. På grund av den snabba vändningen kan det vara svårt för revisorer att ge ut rätt typ av revisionsberättelse till gasellföretag eftersom de är snabbväxande företag. Således är det svårare för revisorer att vara träffsäkra vid utgivandet av revisionsberättelser till gasellföretag. Samtidigt som revisorn ska se till att revisionsberättelsen förmedlar rättvisande information till de externa intressenterna så vill företagaren att revisorn ska förmedla en så bra bild som möjligt av företaget i revisionsberättelsen. Här hamnar revisorn i en svår position eftersom den information som förmedlas i revisionsberättelser är den enda information som externa intressenterna kan tillgå som har granskats av en opartisk individ.

Att ett företag får erhålla en oren revisionsberättelse ses som ett tecken på att allt inte står rätt till i företaget. Därmed är informationen som förmedlas i revisionsberättelsen av stor betydelse för de externa intressenter som exempelvis planerar att investera i företaget. Det är därför av stor betydelse att revisorerna avger rätt typ av revisionsberättelse. Utifrån tidigare forskning är det av betydelse om revisorn arbetar på en Big 4 eller annan revisionsbyrå för dennes träffsäkerhet vid utgivandet av revisionsberättelse. Resultatet av vår studie talar för att det inte är av betydelse om revisorn arbetar på en Big 4 eller annan revisionsbyrå vad gäller träffsäkerheten av en oren sista revisionsberättelse till gasellföretag som försatts i konkurs. I

vår kontext spelar det därmed ingen roll om det konkursdrabbade gasellföretaget har reviderats av en revisor på en Big 4 eller annan revisionsbyrå för om de erhåller den sista revisionsberättelsen som oren. Tidigare forskning tyder på att en auktoriserad revisor är mer träffsäker vid utgivande av revisionsberättelser. Men vårt resultat visar däremot att det inte är av betydelse om revisorn är auktoriserad eller godkänd för träffsäkerheten vid utgivandet av en oren sista revisionsberättelse till gasellföretag som försatts i konkurs.

Studiens resultat visar istället att soliditeten till viss del kan förklara varför revisorn avger en oren sista revisionsberättelse till gasellföretag som försatts i konkurs. Om soliditeten i ett gasellföretag ökar med en procentenhet minskar sannolikheten för att revisorn avger en oren revisionsberättelse. Vårt resultat visar också att det finns ett visst samband mellan gasellföretagens räntabilitet på totalt kapital och om gasellföretagen erhåller en oren revisionsberättelsen året innan de försatts i konkurs. I resultatet finns det däremot inget som tyder på att gasellföretagens vinstmarginal har något samband med om de erhåller en oren sista revisionsberättelse. I vår studie finns det inte heller något resultat som tyder på något samband mellan revisorns utgivande av en oren revisionsberättelse och gasellföretagets branschtillhörighet.

I studien kan vi sammanfattningsvis konstatera att när gasellföretag ska välja vilken revisionsbyrå och revisor som ska granska och revidera dess verksamhet och finansiella rapportering visar vårt resultat på att det inte spelar någon roll vilken typ av revisionsbyrå/revisor gasellföretaget väljer. Detta eftersom vårt resultat visar på att det inte är någon skillnad mellan Big 4 revisionsbyråer och annan revisionsbyrå eller mellan auktoriserade och godkända revisorer. Vid utgivandet av revisionsberättelser beror inte revisorernas träffsäkerhet på om de arbetar på en Big 4 revisionsbyrå eller annan revisionsbyrå. Revisorns examensnivå; auktoriserad eller godkänd revisor har inte heller den någon betydelse för revisorns träffsäkerhet vid utgivandet av revisionsberättelse. Däremot tyder vårt resultat på att soliditeten har betydelse för om den sista revisionsberättelsen i konkursdrabbade gasellföretag blir ren eller oren. Det är därmed viktigt för gasellföretagens intressenter att de inte litar fullt ut på revisionsberättelserna eftersom revisionsmissarna är många. Vårt resultat visar att revisorerna, oavsett revisionsbyrå eller examensnivå ger ut procentuellt sett fler rena än orena revisionsberättelser till gasellföretag som har försatts i konkurs. Många revisionsmissar upptar sig i vår studie och därför bör de externa intressenterna förlita sig mer på gasellföretagets soliditet än på vilken typ av revisionsberättelse som företaget har erhållit om denne planerar att investera i företaget.

Det finns dock vissa begränsningar i vår studie och det är att vi har haft få observationer i förhållande till antal variabler i undersökningsmodellen vilket till viss del kan leda till missvisande resultat, detta är något vi är medvetna om. På grund av de få observationerna vi undersökt kan vi inte generalisera det resultat vi kommit fram till i undersökningen.

6.2. Förslag till fortsatt forskning

Efter att vi har undersökt företagen som blivit utsedda till gasellföretag mellan år 2006-2011 och som därefter har försatts i konkurs skulle vi som förslag till fortsatt forskning föreslå att genomföra samma undersökning men på alla gasellföretagen som utsetts sedan år 2000 och som efter utmärkelsen har försatts i konkurs.

Vidare föreslår vi som förslag till fortsatt forskning att genomföra en studie med fokus på vilken typ av oren revisionsberättelse de konkursdrabbade gasellföretagen erhållit året innan de har försatts i konkurs.

En annan tanke som väckts hos oss under skrivandets gång är att undersöka revisorns arvode och om detta kan ha någon betydelse för revisorns avgivande av ren eller oren revisionsberättelse.

REFERENSLISTA

- Altman, E. I. (1968). Financial Ratios, Discriminant Analysis and the Prediction of Corporate Bankruptcy. *The Journal of Finance*, Vol. 23, Nr. 4, ss. 589-609.
- Anderson, D. R., Sweeney, D. J., & Williams, T. A. (2004). *Statistics for business and economics*. Ohio: South-Western Thomson Learning.
- Anonymous. (1962). Auditing in Early History. *New York Certified Public Accountant (pre-1986)*, Vol.32, ss. 194.
- Antle, R. (1982). The Auditor As an Economic Agent. *Journal of Accounting Research*, Vol. 20, Nr. 2, ss. 503-527.
- Arnold, V., Collier, P. A., Leech, S. A., & Sutton, S. G. (2001). The impact of political pressure on novice decision makers: are auditors qualified to make going concern judgements?. *Critical Perspectives on Accounting*, Vol. 12, ss. 323-338.
- Becker, C. L., Defond, M. L., Jiambalvo, J., & Subramanyam, K. R. (1998). The Effect of Audit Quality on Earnings Management. *Contemporary Accounting Research*, Vol. 15, Nr. 1, ss. 1-24.
- Berggren, U., Bergkvist, T., & Dahlman, C. (2004). Om Gaseller, Möss, Elefanter och andra tillväxtfrågor. Strategic Management Institute.
- Birch, D. L. (1979). *The job generation process*. Cambridge, MA: MIT Program on Neighbourhood and Regional Change.
- Bjereld, U., Demker, M., & Hinnfors, J. (2009). *Varför vetenskap?*. Lund: Studentlitteratur.
- Boone, J. P., Khurana, I. K., & Raman, K. K. (2010). Do the Big 4 and the Second-tier firms provide audits of similar quality?. *Journal of Accounting and Public Policy*, Vol. 29, ss. 330-352.
- Bryman, A., & Bell, E. (2005). *Företagsekonomiska forskningsmetoder*. Malmö: Liber Ekonomi.
- Canada, E. P. (1998). What's a Gazelle?. *The Economic Development Marketing Letter*, Vol. 1, Nr. 2, ss. 1-4.
- Carlson, M. (2004). *Att arbeta med företagsanalys*. Malmö: Liber Ekonomi.
- Carrington, T. (2010). *Revision*. Malmö: Liber AB.
- Charitou, A., Neophytou, E., & Charalambous, C. (2004). Predicting Corporate Failure: Empirical Evidence for the UK. *European Accounting Review*, Vol. 13, Nr. 3, ss. 465-497.
- Colbert, G., & Murray, D. (1999). Stat Accountancy Regulations, Audit Firm Size, and Auditor Quality: An Empirical Investigation. *Journal of Regulatory Economics*, Vol. 16, ss. 267-285.

Dagens Industri. (2010). Vanliga frågor till di.se:s Gasellredaktion. Nedladdad april 17, 2012. Webbsida:

http://di.se/Templates/Public/Pages/ArticlePrint.aspx?pl=39252__ArticlePageProvider

Dagens Industri. (2012). Di belönar snabbväxande företag. Nedladdad februari 27, 2012.

Webbsida: <http://www.dagensindustri.se/gasell>

Davidson, R. A., & Neu, D. (1993). A Note of the Association between Audit Firm Size and Audit Quality. *Contemporary Accounting Research*, Vol. 9, Nr. 2, ss. 479-488.

Djurfeldt, G., & Barmark, M. (2009). *Statistisk verktygslåga – multivariat analys*. Lund: Studentlitteratur AB.

Eisenhardt, K. M. (1989). Agency theory: An assessment and review. *Academy of Management Review*, Vol. 14, Nr. 1, 57-74.

Ekonomifakta. (2012a). Småföretagslandet Sverige. Nedladdad februari 27, 2012. Webbsida: <http://www.ekonomifakta.se/sv/Artiklar/2010/September/Smaforetagslandet-Sverige/>

Ekonomifakta. (2012b). Företagens storlek. Nedladdad februari 27, 2012. Webbsida: <http://www.ekonomifakta.se/sv/Fakta/Foretagande/Naringslivet/Naringslivets-struktur/>

Engman, T. (2006). Gasellföretagen ökar igen. *Dagens Nyheter – Ekonomi*.

Engström, S. (1995). *Företagsbedömning*. Tyresö: Mentor AB.

Eriksson, L. T., & Wiedersheim-Paul, F. (2001). *Att utreda forsa och rapportera*. Malmö: Liber Ekonomi.

FAR. (2006). *Revision – En praktisk beskrivning*. Stockholm: FAR Förlag AB.

Farrugia, K. J., & Baldacchino, P. J. (2005). Qualified audit opinions in Malta. *Managerial Auditing Journal*, Vol. 20, Nr. 8, ss.823-843.

FAR SRS. (2009). *Samlingsvolymen 2009 Redovisning*. Stockholm: FAR SRS Förlag AB.

FAR SRS. (2010). *Samlingsvolymen 2010 Revision*. Stockholm: FAR SRS Förlag AB.

Fisher, C. (2009). Probing the validity of the going concern. *Chartered Accountants Journal of New Zealand*, Vol. 88, Nr. 2, ss. 23-24.

Folkesson, E. (2007). *Företaget i ekonomisk kris*. Falun: ScandBook.

Francis, J. R., & Yu, M. D. (2009). Big 4 Office Size and Audit Quality. *The Accounting Review*, Vol. 84, Nr. 5, ss. 1521-1552.

Geiger, M. A., & Raghunandan, K. (2002). Auditor tenure and audit reporting failures. *A Journal of Practice & Theory*, Vol. 21, Nr. 1, ss. 67-78.

- Geiger, M. A., & Rama, D. V. (2006). Audit Firm Size and Going-Concern Reporting Accuracy. *Accounting Horizons*, Vol. 20, Nr. 1, ss. 1-17.
- Gómez-Guillamón, A. D. (2003). The usefulness of the audit report in investment and financing decisions. *Managerial Auditing Journal*, Vol. 18, Nr. 6, ss.549-559.
- Gujarati, D. N. (2002). *Basic Econometrics*. New York: McGraw-Hill.
- Hay, D., & Davis, D. (2004). The Voluntary Choice of an Auditor of Any Level of Quality. *Auditing: A journal of practice and theory*, Vol. 23, Nr. 2, ss. 37-53.
- Henrekson, M., & Johansson, D. (2010). Gazelles as Job Creators – A Survey and Interpretation of the Evidence. *Small Business Economics*.
- Holme, I., & Solvang, B. (1997). *Forskningsmetodik Om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Lund: Studentlitteratur.
- Hope, O-K., & Langli, J. C. (2010). Auditor Independence in a Private Firm and Low Litigation Risk Setting. *The Accounting Review*, Vol. 85, Nr. 2, ss. 573-605.
- Hua, L. G. (1997). Audit Qualification: What Does It Mean?. *Singapore Management Review*, Vol. 19, Nr. 2, ss.78-80.
- Ireland, J. C. (2003). An Empirical Investigation of Determinants of Audit Reports in the UK. *Journal of Business Finance & Accounting*, Vol. 30, Nr. 7, ss. 975-1015.
- Jacobsen, D. I. (2002). *Vad, hur, varför? Om metod val i företagsekonomi och andra samhällsvetenskapliga ämnen*. Lund: Studentlitteratur.
- Johansson-Lindfors, M. B. (1993). *Att utveckla kunskap – Om metodologiska och andra vägval vid samhällsvetenskaplig kunskapsutveckling*. Lund: Studentlitteratur.
- Johansson, S-E., Häckner, E., & Wallerstedt, E. (2005). *Uppdrag revision-Revisorsprofessionen i takt med förväntningarna?*. Finland: SNS Förlag.
- Jönsson, S. (1991). Role making for accounting while the state is watching. *Accounting, Organizations and Society*, Vol. 16, Nr. 5/6, ss. 521-546.
- Kaplan, S. E., Roush, P. B., & Thorne. L. (2007). Andersen and the Market for Lemons in Audit Reports. *Journal of Business Ethics*, Vol. 70, ss. 363-373.
- Keffler, A. (2006). Why bother auditing?. *Engineering Management*, Vol. 16, Nr. 5, ss. 28-31.
- Kiepels, C. (2009). Sveriges Gaseller har skapat 167.000 nya jobb. *Dagens Industri*, 2009-10-16.

- Kinney, T. C., & Taylor, J. R. (1996). *Marketing Research; An Applied Approach*. New York: McGraw Hill.
- Körner, S., & Wahlgren, L. (2002). *Praktisk statistik*. Lund: Studentlitteratur.
- Körner, S., & Wahlgren, L. (2006). *Statistisk dataanalys*. Lund: Studentlitteratur.
- Lam, S-S., & Chang, S-L. (1994). Auditor Service Quality and Auditor Size: Evidence from Initial Public Offerings in Singapore. *Journal of International Accounting Auditing & Taxation*, Vol. 3, Nr. 1, ss. 103-114.
- Larsson, C-G. (2008). *FÖRETAGETS FINANSER*. Lund: Studentlitteratur.
- Maddala, G. S. (2001). *Introduction to Econometrics Third Edition*. New York: Wiley.
- Martens, D., Bruynseels, L., Baesens, B., Willekens, M., & Vanthienen, J. (2008). Predicting going concern opinion with data mining. *Decision Support Systems*, Vol. 45, ss. 765–777.
- Mautz, R. K., & Sharaf, H. A. (1961). *The Philosophy of auditing*. Sarasota: American Accounting Association.
- Mellqvist, M. (2000). *Obeståndsrätten – En introduktion*. Göteborg: Erlanders Novum.
- Mole, K. (2002). Business Advisers' Impact on SMEs : An Agency Theory Approach. *International Small Business Journal*, Vol. 20, Nr. 139, ss. 139-162.
- Mutchler, J. F., Hopwood, W., & McKeown, J. M. (1997). The Influence of Contrary Information and Mitigating Factors on Audit Opinion Decisions on Bankrupt Companies. *Journal of Accounting Research*, Vol. 35, Nr. 2, ss.295-310.
- Nilses, A. (2010). Gasellerna gasade i uppförsbacken. *Dagens Industri*, 2010-12-06.
- Nilses, A. (2011a). Tjänster säljer bäst när det blåser snålt. *Dagens Industri*, 2011-12-05.
- Nilses, A. (2011b). Skolexempel på driftiga entreprenörer. *Dagens Industri*, 2011-12-05.
- Nilsson, H., Isaksson, A., & Martikainen, T. (2002). *Företagsvärdering – med fundamental analys*. Lund: Studentlitteratur.
- Niskanen, M., Karjalainen, J., & Niskanen, J. (2010). The Role of Auditing in Small, Private Family Firms: Is It About Quality and Credibility?. *Family Business Review*. Vol. 23, Nr. 3, ss. 230-245.
- Niskanen, M., Karjalainen, J., & Niskanen, J. (2011). Demand for Audit Quality in Private Firms: Evidence on Ownership Effects. *International Journal of Auditing*. Vol. 15, Nr. 1, ss. 43-65.
- Ohlson, J. A. (1980). Financial Ratios and the Probabilistic Prediction of Bankruptcy. *Journal of Accounting Research*, Vol. 18, Nr. 1, ss. 109-131.

Pentland, B. T. (1993). Getting comfortable with the numbers: auditing and the micro-production of macro-order. *Accounting, Organizations and Society*, Vol. 18, Nr. 7/8, ss. 605-620.

Petersen, T. (1993). The Economics of Organization: The Principal-Agent Relationship. *Acta Sociologica*, Vol. 36, ss. 277-293.

Porter, B., Simon, J., & Hatherly, D. (2008). *Principles of External Auditing*. Chichester: Wiley.

Power, M. (1997). *The Audit Society Rituals of Verification*. New York: Oxford University Press Inc.

Revisorsnämnden. (2012). Bli revisor. Nedladdad februari 29, 2012. Webbida: http://www.revisorsnamnden.se/rn/utb_intro/bli_revisor.html

Ruiz-Barbadillo, E., Gómez-Aguilar, N., De Fuentes-Barbera, C., & Garcia-Benau, M. A. (2004). Audit Quality and the Going-concern Decision-making Process: Spanish evidence. *European Accounting Review*, Vol. 13, Nr. 4, ss. 597-620.

SAS 59, Going Concern Assumption
<http://www.aicpa.org/Research/Standards/AuditAttest/Pages/SAS.aspx#SAS43>

Sundgren, S. (1998) Auditor choices and auditor reporting practices: Evidence from Finnish small firms. *The European Accounting Review*, Vol. 7, Nr. 3, ss. 441-465.

Tagesson, T., & Eriksson, O. (2011). What do auditors do? Obviously they do not scrutinize the accounting and reporting. *Financial Accountability & Management*, Vol. 27, Nr. 3, ss. 272-285.

Upplysningscentralen. (2011). Liten ökning av företagskonkurserna i januari. Nedladdad april 17, 2012. Webbida: <https://www.uc.se/om-uc/nyheter/aktuella-nyheter/2-17-2011-liten-okning-av-foretagskonkurserna-i-januari.html>

Venuti, E. K. (2004). The Going-Concern Assumption Revisited: Assessing a Company's Future Viability: Certified Public Accountant. *The CPA Journal*, Vol. 74, Nr. 5, ss. 40-43.

Waikla, R. (2010). Hårda krav på årets Gaseller. *Dagens Industri*, 2010-08-18.

Watts, R. L., & Zimmerman, J. L. (1986). *Positive Accounting Theory*. Eastbourne: Prentice Hall.

Wettergrund, S. (2008, november). 38 snabbväxande tillväxtbolag i konkurs. *Realtid.se*. Hämtad januari 25, från http://realtid.se/ArticlePages/200811/26/20081126154025_Realtid815/20081126154025_Realtid815.dbp.asp

Öhman, P. (2006). *Perspektiv på revision: tankemönster, förväntningsgap och dilemman*. Sundsvall: Universitetstryckeriet.

Öhman, P., Häckner, E., Jansson A. M., & Tschudi, F. (2006). Swedish Auditors' View of Auditing: Doing Things Right versus Doing the Right Things. *European Accounting Review*, Vol. 15, Nr. 1, ss. 89-114.

Bilaga 1 - Stabilitetstest

År 2009

REGRESS;Lhs=REVBER

;Rhs=ONE, AGENCY, REVISOR, BALANS, SOLID, KASSA, VINST, RENT, BRANSCH

Residuals Sum of squares = 3.815465

År 2010

REGRESS;Lhs = REVBER

;Rhs=ONE, AGENCY, REVISOR, BALANS, SOLID, KASSA, VINST, RENT, BRANSCH

Residuals Sum of squares = 6.532743

År 2011

REGRESS;Lhs=REVBER

;Rhs=ONE, AGENCY, REVISOR, BALANS, SOLID, KASSA, VINST, RENT, BRANSCH

Residuals Sum of squares = 4.603904

Därefter gjorde vi en regression på vår sammanslagna data för år 2009, 2010 och 2011

REGRESS;Lhs=REVBER

;Rhs=ONE, AGENCY, REVISOR, BALANS, SOLID, KASSA, VINST, RENT, BRANSCH

Residuals Sum of squares = 18.45167

Därefter beräknar vi det observerade F-värdet och jämför detta med det kritiska F-värdet

$$3.815+6.532+4.603 = 14.95000$$

$$(18.451-14.95000)/10 = 0.35010$$

$$\frac{14.95000}{(93-3*9-3)}$$

$$= 0.237302 \text{ Kritiska F-värdet}$$

$$0.3501/0.2373 = 1.475348 \text{ Observerade F-värdet}$$

Frihetsgrader i täljaren = $k+1=10$ och i nämnaren $n1+n2+n3-3k-3=63$

Det kritiska värdet är cirka 2,0. Vårt observerade värde är mindre än det kritiska. Vår data kan därmed poolas.